

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

שנה 1 (תשפ"ב)

מאמרים נבחרים משכונות חמדה, שווים לכל נפש מכוונים ומרוממים
מכתבם וכלשונם מותוך הספרים הקדושים

קדושים

זהר המבואר
הקָתֵר וְהַקְבוֹד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר שמחה" נהריה
על שם כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצירא זיע"א

מכון אור לישרים
ירושלים - נהריה

אוצר פניני החסידות

אוצר כלום
לפרשת השבוע

קדושים

מתורתו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב הקדוש זיע"א

זה הענין פֿרסם הבעל שם טוב ז"ל בעולם שְׁכַל מי שְׁמִפְרִיד את עצמו מהצדיק, ואומר בְּלִבּוֹ מה לי לְנִסֵּעַ לְצַדִּיק הַדּוֹר לְבַקֵּשׁ תּוֹרָה מִפּוֹ, הֲלֹא כִּמָּה סִפְרִים קְדוּשִׁים בְּמוֹסַר הַשְּׁכַל דְּרוּשִׁים לְכָל חִפְצֵיהֶם בְּתוֹרָה וְיִרְאַת שָׁמַיִם. אָבֵל בְּאַמַּת אֵין זֶה כְּלוּם, כִּי רְאִית פְּנֵי הַצַּדִּיק הוּא מְבַטֵּל מִמֶּנּוּ כָּל הַמַּדּוֹת רְעוּת, דְּהִינּוּ הַעֲצָלוּת וְעֲצָבוּת וְכָל הַתְּאַוּת רְעוּת וְחֻמְנָא לְצִלוֹ. וְגַם בְּצַדִּיקָה מֵה שְׁנוֹתוֹ לְצַדִּיק זוֹכָה לַמַּדּוֹת טוֹבוֹת, וְכָל חֲסִירוֹנוּ יְשִׁלִּים עַל יְדֵי דְבִּיּוֹק חֻקִּים (תפארת שלמה שופטים)

אוצר פניני החסידות

- א **שם משמאל** | הטעם שבדורות הקודמים היתה אהבה עזה בין החסידים
- א **אור התקנה** | יש לקבל קדם התפלה מצות ואהבת לרעהו כמוהו מעשה נורא עם הבעל שם ותלמידיו
- ב **בן פורת יוסף** | עצה היעוצה לכל אדם לכלל עצמו עם כלל ישראל הן בתפלה והן במצוה ובכונת האכילה
- ג **סדור קתר הנורא** | יש לבנו בכל תפלה ולמוד התורה להמליץ טוב עבור כלל ישראל
- ג **פניני הרא"מ** | פאָשׂי האדם אינו נוטר השנאה להבירו אף הקב"ה מתנהג עמו כן
- ג **אמרי יוסף** | דרך הצדיק להוכיח עצמו על עונות שעשו השומעים
- ד **לקוטי שיהות** | דברי הבעל שם טוב זיע"א שפמל דבר שאדם רואה עליו ללמד הוראה בעבודת ה'
- ה **דברי תורה** | גלוי בחזיון הלילה אודות רמזי סימני המצות הרמז בכך שמצות 'הוכח תוכיח את עמיתך' היא מצוה תיו שבתורה
- ה **מחשוף הלבן** | היצר הרע המביא רפיון למתעורר להתקדש, על האדם להתחזק ולהתגבר עליו מתוך הידיעה שהקב"ה מסייע ומשרה קדשנותו על כל הרוצה
- ו **יכהן פאר** | ראית פני הצדיק והמשכיות אחריו מביאה קדשה
- ו **דברי בינה** | יש לזהר משפלות המביאה לעצבות
- ז **מחשוף הלבן** | החוטא גורם שיצר הרע ילך רכיל לרגל עליו ועל כל ישראל
- ח **דברי שלום** | רמז נפלא על פרד"ס התורה - פ'שט ר'מז דרוש ס'וד, וכן על הלמוד שיהיה לעתיד לבוא
- ח **לקוטי תורה** | באור דברי הזוהר ששנה הרביעית היא נקטת ישראל
- י **פתוחי חותם** | וכתבת קעקע לא תתנו בבשרכם - עונות האדם חקוקים על עצמותיו
- יא **מבשר צדק** | זהירות וזרה נצרכת שלא לדבר שום דבור לבטלה מפני שקל דבריו מעוררים למעלה
- יא **התפארת עזראל** | כל שבת מוסיפה קדשה באדם ומשעם זה הוא מצות הדור וכן מחמת רב השבתות שפכר זכה להתקדש על ידם
- יב **תורי זקב** | על האדם להתניב בקביעות בקדשה
- יב **מהר"א** | הדימויים מוקנים עצמם עד ששעשים כמלאכים ואינם צריכים עוד להכנה למצוות, אלא שמשמים נוטלים מהם ההכנה לרגע כדי שיהיו יוסיפו קדשה על קדשתם
- יב **קול יעקב** | משלת ההשתוקקות לעבודת הבורא
- יג **אמרי נעם** | על האדם לזכר שאין קצבה לתורה ובכל עת צריך להוסיף בתורה ומעשים טובים, ואי אפשר להתבטל אפילו רגע אחד
- יד **תורות ועבודות מבינת רבותינו** | סגולה נגד השקנה, שיחזור על למודו בשבת קדשן הטעם שעושו 'שלום זכור' דווקא בשבת
- יד **נחל יצחק** | בשבת קדש הזמן מסגל ביותר לזכות לאמונה וזכה ותמימהו באור 'ישמחו במלכותך שומרי שבת'
- טו **פני מנחם** | הטעם שאין מבקשים עבור הפרנסה בשבת

אוצרות גאוני הדורות

- טו **ברית שלום** | חובת הבן והאם במונא האב
- טו **אמרות ה'** | סגלה לבנים טובים
- טז **מאין יבא** | הצווי על השבת היה מאת ה' בעצמו
- טז **התפארת והזנות** | השלמים נאכלים לשני ימים כדי שיאכלו בשבת
- יז **זבח השלמים** | שלמים שנשחטו לשם תודה לא עלו לבעלים לשם חובה
- יז **תורת משה - שיר מענון** | רמז הפתוב לחלוק עשוק הגוי לבין גזלתו
- יז **יהודה יעלה** | מניעת התכוחות גוררת לחטא בשוגג
- יח **יבין שמועה** | עשיית המצות שלא על קנת לקבל פרס
- יח **פסא רחמים** | על ידי האחדות אפשר לקיים את כל התורה
- יח **פרי העץ** | על ידי אהבת ישראל אין מדת הדיון שורה
- יט **חמדת ישראל** | לא יתלה חטא חברו בחסרון ידיעה אלא אם יודע ודאי שהוא שוגג
- יט **אשירה לה'** | עשיית עניני הרשות ועבודת ה' לשם שמים בלי מחשבת שתוף להנאת עצמו
- כ **יוסף אברהם** | עשיית תשובה בימי הנעורים ובימי הזקנה
- כ **יהודה יעלה** | האם צריך לקום מפני תלמיד חכם סומא
- כא **חכמת התורה** | מי שפרע מאנשי דור המבול על אסור גזל קטן פחות מקשעור עתיד להפרע ממי שאינו עמד בדבורו
- כא **חדושי מהר"ל זיסקין** | בהפרת האח והאחות ידעו כלם שמתו בעונם ולא בעון הוריהם
- כא **אור החיים** | יציר לפניו דמות הוריו להגברת כח הקדשה ולכוף את יצרו
- כב **כרם חמדה** | יציר במחשבתו צורת אביו ואמו להנצל מן החטא
- כב **עבודת הגרשני** | ציור דמות אביו ואמו להנצל מההוריו עבדה
- כב **ברית יעקב** | קיום מצות קדשים יהיו מכח מורא אביו ואמו
- כג **ירך יעקב** | כבישת יצר הרע על ידי שיציר נגד עיניו צורת אבותיו ורבותיו
- כד **מעשי צדיקים**
- כד **ספיר ויהלום** | הארה חסידית מן הפרשה
- לו **זוהר הקדוש** | עם פרוש הכתר והכבוד

נושאים בפרשת קדשים

ואהבת לרעך כמוך

שם משמואל

רבי שמואל מסוקטשוב זיע"א

הטעם שבדורות הקודמים היתה אהבה עזה בין החסידים

כבר הגדנו מה שגשאל כבוד קדשת זקני אדמור וצלה"ה מקאצק, מודיע לפנים היתה האהבה גדולה כל כך בין החסידים, מה שלא נמצאה כל כך בעתים האחרונות.

והשכיב, כי יש בשמים היכל אהבה, והרב הקדוש רבי לוי יצחק וצלה"ה מברדיטשוב פתח אותו היכל, ומזה נעשתה האהבה כל כך גדולה בין החסידים, אף באשר הרשעים השתמשו גם כן באהבה זו לאהבות חיצוניות, נמנו צדיקי הדור וסגרו את ההיכל הזה, עד כאן תכן דבריו. וכבר אמרנו שזהו האור שנקרא ביום הראשון שנגנז מפני הכונה הזאת (פרשת וירא תרע"ד):

אור החכמה

רבי אורי פיבל מזדינקא זיע"א

יש לקבל קדם התפלה מצות ואהבת לרעך כמוך | מעשה נורא עם הבעל שם ותלמידיו

אך י זהו"ה כתב, שצריך כל אדם לקבל על עצמו קדם התפלה ואהבת לרעך כמוך. כי תפלה הוא במקום קרבן, כי תפלה משמעותו דבקות וכו', וכן הוא לשון טפלה, כי אי אפשר לאדם לדבק במי שלמעלה ממנו אם לא שיהיה טפל למדרגה שלמעלה ממנו, מאחר שהוא מבין שפלותו ורוממות של מדרגה

עליונה אזי הוא יוכל לדבק את עצמו למעלת עליון כנ"ל וכו'.

וזו ענין ששמעתי מהרב הבעש"ט נב"מ, שארע לו באיזה זמן שהיה עומד ומתפלל עם חבריו שלו באהבה גדולה ורבה, הנה חבריו הם לא יכלו להאריך, וכשסימו התפלה היו ממתנינם עליו בתפלת י"ח, ולא היה אפשר להמתין עליו, עד שכל אחד פונה לדרכו, ואחר שעשו כל אחד הצטרכות שלו חזרו ונתקבצו אליו.

אמר להם אחר כך הבעל שם טוב, שגרמתם פרווד גדול בזה שאתם עזבוני, ונתן להם משל הידוע, הטבעיות של עופות שבכל חרף פורחים למדינות החמים, כי טבע של עופות שיהא דרים במקום חם על כן פורחים לפי טבעם למדינות החמים.

וכשכא עת של עופות במדינות החמים, לפעמים היו רואים בני אדם של המדינה הנ"ל שישב עוף אחד על אילן גדול, ועוף הזה היה מפואר מאד בכל מיני גונים, אז היו בני אדם שהיו רואים זאת היו מודיעים למלך המדינה שיש עוף בכמה גונים יושב על אילן גדול.

וכששמע המלך, היה חושק לחטוף לעוף הזה חי, ונתן עצה שיתקבצו כמה אלפים גוים ויתקרבו אצל אילן ויעמוד זה על זה גבוה מעל גבוה וגביהם, עד שעליון יוכל לפשוט ידו ולקח את העוף מן האילן ולהביאו חי. וכן עשו צנה המלך ועמדו זה על זה עד עליון הקרוב לעוף.

לפי השתלשלות התורה בפרד"ס, כן ישראל יש להם כל אחד שרש באות אחד מתורה.

על כן צריכים ישראל לקשר זה בזה, גם זה למעלה מזה, כמו התורה שהיא אחת כן יהיה הם מקשרים באחד, ועל ידי דבקות והתקשרות זה יכולים להביא השגת השפע על ידי מי שקרוב להשיג יותר חסד עליון.

ואתם כשתלכו כל אחד להצטרכותו, זה הוכחה שאין לכם אהבה ביניכם, ומכל שכן שאין לכם אהבה למי שלמעלה מכם, על כן עקר התקון הוא אהבה איש לחברו, וילקשר שלמטה למי שלמעלה כדי להשיג חסד עליון, ועל ידי זה עולם חסד יבנה בפרטיות ובכללות, ועל ידי זה מתקן הכל (פרשת בהעלותך):

בן פורת יוסף

רבי יעקב יוסף מפולנא זיע"א

עצה היעוצה לכל אדם לכלל עצמו עם כלל ישראל הן בתפלה והן במצוה ובכונת האכילה

כונת המצוה והתפלה הוא רבה ונורא, ולא כל אדם – גם מבני עליה – יודעים חלק אחד מאלפי אלפים חלקים שפוננו אנשי כנסת הגדולה בכונת התפלה, והוא הדין בכונת המצוה.

ובאמת צריך גדול יש לכל אחד מישראל בכל אחד מן שלשה בחינות הנ"ל, כי מן מעשה המצוה נעשה לבוש לנשמה בגן עדן התחתון, ומן כונת המצוה נעשה לבוש לנשמה בגן עדן העליון.

לכך עצה היעוצה, לכלל את עצמו וכונתו, הן בתפלה והן במצוה, או בכונת אכילתו בחול, ומכל שכן בשבת בשלש סעודות דשבת, ישת כונתו עם שאר שלושי אמוני ישראל,

וכשהיו עומדים זה על זה, אזי אותם הגוים שעמדו למטה היו מתנועעים הנה והנה, ולא היו מקשרים את עצמם עם הגוים שעומדים למעלה מהם, ועל ידי התנועות של גוים שלמטה כלם נפלו, ועל ידי זה העוף שעמד על אילן פרח, והיה כל עובדא של הגוים לשממה ולתהוה.

ובאמת פונת המלך היה שיהא כלם בהתקשרות אחד, רק המה בקשו חשבונות רבים והיו מתנועעים הנה והנה, על כן כלם נפלו ועל ידם פרח העוף מאילן, עד כאן הוא המשל.

ומזה המשל אנו לומדים התקון של ואהבת לרעך כמוך, שאם היה אהבה להגוים שעמדו למטה היה טוב, ועל ידי תנועות הנה והנה אזי כל העומדים למעלה מהם יפלו, ואם היה בהם אהבה היו מתקשרים ולא היו נופלים, רק שלא היה בגוים שהיו עומדים למטה שום אהבה איש לרעהו והיו פרודים בהם, על כן היו מתנועעים כל אחד הנה והנה, על ידי זה נפלו כל העומדים למעלה מהם גם כן.

וכן אמר הפעל שם טוב להם, על ידי שאתם הייתם עמי בתפלה מחברים היה טוב, רק אחר כך שעובתם אותי שכל אחד הולך להצטרכות פנ"ל, נראה שאתם גם כן אינכם אוהבים זה את זה, ועל ידי זה נפרדו כל אחד לבחינתו, ועל ידי זה נפל הכל ומה שרציתי להשיג פרח ממני.

באור ענין תועלת ההתקשרות

ובאור הדבר יותר, מאחר שעל ידי תורה נרא כל העולמות, והכל בשביל ישראל, ועל כן כל אחד מישראל יש לו שרש באות אחד מתורה, וכמו שכל עולמות שנוכראו על ידי התורה הם עומדים זה למעלה מזה

מכעיסו תמיד, ולכן, פִּינֵן שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרַךְ סוֹלַח לִי וּמֵאַרְבֵּי אָפוֹ, רֵאוי גַּם לִי לְהַעֲבִיר חֶטְאֵי מַחְבְּרֵי שְׁעֵשָׂה לִי עוֹלָה.

וְזֶה שְׁכָתוֹב בְּגִמְרָא (יומא כג.), כָּל הַמַּעֲבִיר עַל מְדוּתָיו מַעֲבִירִין מִמֶּנּוּ כָּל פְּשָׁעָיו, שֶׁהֵשֵׁם יִתְבַּרַךְ בְּעֶצְמוֹ לּוֹמֵד מִדָּה כִּנְגֵד מִדָּה וְאוֹמֵר, פִּינֵן שֶׁהוּא מַעֲבִיר וְסוֹלַח לְאִישׁ שֶׁחָטָא נִגְדּוֹ, גַּם אֲנִי רֵאוי לִי לְמַחֵל לוֹ.

וְזֶה שְׁנֹאָמֵר יֻכַּל בְּנִיף לְמוֹדֵי ה' וְרַב שְׁלוֹם בְּנִיף' (ישעיה נד יג). 'רִצָּה, כְּשֶׁנֶּעֱשָׂה שְׁלוֹם בֵּין הַבְּנָיִם, אִזּוֹ לּוֹמֵד מֵהֶם הֵשֵׁם יִתְבַּרַךְ לְמַחֵל לָהֶם.

הַרְמֵז בַּפְּסוּק

לְזֶה מִמְּשִׁיף הַפְּסוּק וְאוֹמֵר, לֹא תִקֵּם וְלֹא תִטַּר אֶת בְּנֵי עַמֶּךָ, וְאַהֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹד אֲנִי ה'. הַפְּרוּשׁ הוּא, וְאַהֲבַת לְרַעְךָ - כְּמוֹד, שֶׁכִּמוֹ שִׁאֲתָה יֵשׁ לְךָ עוֹל מֵרַעְךָ, כְּמוֹ כֵּן, אֲנִי ה' - יֵשׁ לִי עוֹל מִמֶּךָ. וְכִינֵן שִׁאֲתָה אֵינְךָ מַעֲבִיר עַל מְדוּתֶיךָ, אִם כֵּן הִנֵּה רֵאוי שְׁגַם אֲנִי לֹא אֶעֱבִיר עַל מְדוּתֶיךָ, וְלִהְיוֹת נוֹקֵם מִמֶּךָ, עַל כֵּן, לֹא תִקֵּם וְלֹא תִטַּר כָּלֵל, רַק וְאַהֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹד (רמתיים צופים תנוד"ז פ"ד אות כג):

הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ

אִמְרֵי יוֹסֵף

רַבֵּי יוֹסֵף מֵאִיר מִסְפִּינְקָא זִיע"א

דַּרְךְ הַצַּדִּיק לְהוֹכִיחַ עֲצֵמוֹ עַל עֲוֹנוֹת שְׁעָשׂוֹ הַשּׁוֹמְעִים

אוֹ יֹאמֵר עַל פִּי מֵה שְׁכָתוֹב בַּסֶּפֶר הַקְּדוֹשׁ נֵעֵם אֱלִימֶלֶךְ פְּרָשַׁת אֶמֶר (ד"ה והכהו) בַּפְּסוּק וְהִכְהִן הַגְּדוֹל מֵאַחֲיוֹ כו', שֶׁדַּרְךְ הַצַּדִּיק לְהוֹכִיחַ עֲצֵמוֹ תָּמִיד בְּכָל עֵת, וְאוֹמֵר בְּפִנֵּי בְּנֵי אָדָם תָּמִיד שֶׁהוּא מְקַלְקֵל בְּמַעֲשָׂיו, וְהוּא פּוֹרֵט

הַיּוֹדְעִין פְּנוֹת הַתְּפִלָּה וְהַמְצָנָה, וְעַל סוֹד פְּנוֹת אֲנָשֵׁי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה, וְכִיּוֹצֵא בָּזֶה.

וְזֶה סוֹד שְׁכָתוֹב הָאֲר"י קִדְּם תְּפִלָּה צָרִיף לּוֹמֵר 'וְאַהֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹד', לְקַיֵּם מִצְוַת עֲשֵׂה זוֹ פְּדֵי שִׁיכָלֵל פְּנוֹתוֹ וְתַפְלְתּוֹ עִם הַיּוֹדְעִים לִיחַד מְדוּת הָעֲלִיוֹנוֹת, וְדִי בָּזֶה (הַקְּדוּמָה):

סִדוּר כְּתֵר נְהוֹרָא

רַבֵּי אֶהֱרָן מִדְּעֲלִיחֹב זִיע"א

יֵשׁ לְכוּן בְּכָל תְּפִלָּה וְלִמּוּד הַתּוֹרָה לְהַמְלִיץ טוֹב עֲבוֹד כָּלֵל יִשְׂרָאֵל

מִצְוַת וְאַהֲבַת לְרַעְךָ כְּמוֹד, שֶׁזֶהוּ כָּלֵל גְּדוֹל בַּתּוֹרָה וְלִהְתַּפַּלֵּל תָּמִיד עַל טוֹבוֹת יִשְׂרָאֵל, וְלִהְיוֹת מְלִיץ יִשְׂרָאֵל עַל יִשְׂרָאֵל בְּכָל תְּפִלָּה וְלִמּוּד עַל שְׂמֻקְמִינֵן אֶת הַתּוֹרָה וְאֶת הַמִּצְוֹת בִּיְרַאת ה' וְאַהֲבַת ה'.

כְּנוֹן כְּשֶׁלּוֹמֵד הַמְשָׁנָה 'מֵאִימְתֵי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבִית' יִכּוֹן לִהְיוֹת מְלִיץ יִשְׂרָאֵל עַל יִשְׂרָאֵל עַל שֶׁהֵם קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבִית, וְכֵן 'מֵאִימְתֵי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחְרִית', וְכֵן בְּכָל הַמִּצְוֹת (הַקְּדוּמָה שְׁנִיָּה אוֹת טו):

פְּנִינֵי הָרֵא"מ

רַבֵּי אַבְרָהָם מִטְּשָׁה מִפְּרִשְׁיִסְקָא זִיע"א

כְּאִשֶּׁר הָאָדָם אֵינּוּ נוֹטֵר הַשְּׂנֵאָה לְחַבְרוֹ אִף הַקְּב"ה מוֹתְנֵהוּ עִמּוֹ כֵּן

לֹא תִשְׁנֵא אֶת אַחֲיֶיךָ בְּלִבְּךָ, הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשְׂא עָלָיו חֶטְא (יט יז). וְהִרְבַּ הַקְּדוֹשׁ מוֹרְנוּ הִרְבַּ אַבְרָהָם מִטְּשָׁה מִפְּרִשְׁיִסְקָא וְ"ל אֶמֶר עַל זֶה, כִּי לְפָעַמִּים יִזְדַּמֵּן שְׂמַגִּיעַ לוֹ לְאָדָם עוֹלָה מִחִבְרוֹ, וְלִכֵּן הוּא שׁוֹנְאוֹ.

אִךְ אִם יִתְיַשֵּׁב בָּזֶה הָאָדָם לּוֹמֵר, הֲלֹא גַּם אֲנִי עֲשִׂיתִי עוֹל נִגְדַּת הֵשֵׁם יִתְבַּרַךְ, וְאֲנִי

נושאים בפרשת קדשים

וְכָל מֵה שֶׁבָרָא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָמוֹ לֹא
בָּרָאוּ אֵלָּא לְכַבוֹדוֹ (שמ"ד יז א).

שְׂמִינָה מובין, דכש'אדם רואה או שומע איזה
דבר, על פ'תוך צ'רף לומר ש'שמיעה
או ראיה זו אינה 'לכ'טלה, ועוד זאת, שהיא
לכבודו יתברך. וזהו תכן דברי הפעל שם טוב,
שהאדם צ'רף לנצל שמיעה או ראיה זו לעבודתו
יתברך, תכלית בריאתו, נבראתי לשמש את
קוני' (קידושין כב).

הרמז בלשון רש"י 'לראות במיתתו ואתה יכול
להצילו'

ויש לומר שזהו הרמז בלשון רש"י 'לראות
במיתתו ואתה יכול להצילו' – דהא
בהא תליא, דזה גופא שא'תה רואה את ח'ברך
בס'פנת מיתה (לראות במיתתו), הרי זו הוכ'חה
ש'אתה יכול להצילו, שנתן לך הפ'ח להצילו,
דאם לא כן, מדוע הראו לך זאת? והרי לא
ברא הקדוש ברוך הוא דבר אחד – כולל גם
ראיה זו – לכ'טלה!

ומזה גם הוראה ברורה לדרגו זה במיתד,
שהרבה מאחינו בני ישראל נמצאים
בעוונותינו הרבים במצב של ס'פנת טביעה
רוחנית בפעל ממש (והרי זה נכלל ב'דם ר'עף)
– שהזהירה תורה 'לא תעמד על דם ר'עף,
ומט'ל על כל אחד ואחד החיוב לעשות כ'כל
מה שבי'כ'תו להצילם ולהחיות את נפ'שם.

ואם יבא היצר בטענה – מי אני ומה אני
שאוכל להחיות את נפשו של השני?
הנה על זה אומר רש"י 'לראות במיתתו ואתה
יכול להצילו, וכנ"ל בפרוש הדברים, דזה
גופא שא'תה רואה במיתתו – שהגיעה להפ'רתך
וידיעתך א'שר פלוני הוא במצב כ'זה, הרי זה
הוכ'חה גמורה, ש'אתה יכול להצילו' – א'שר
לך נתנו הכחות למ'כן את זה, וכך תלוי הדבר
להשיב ולהחיות את נפשו, על ידי התורה
ומצות, שתעסק בהפצת התורה ותי'גדות!

לפניהם חטאים שעושים אותם ש'אר בני אדם,
ותולה הצדיק הנה בעצמו אותם חטאים כ'אלו
עש'אם הוא, ועל ידי זה הוא מ'כניס ב'לפ'ם
יראה גדולה, והם שבים מעוונותיהם כו', ע'נן
שם בדבריו הקדושים.

דרכו של הרבי רבי אלימלך זיע"א

וכן היה דרכו בקדש, כ'א'שר ש'מעתי א'שר
בעת היותו בקהלת קדש ניק'לשבורג,
דרש ברבים ואמר: א'לימלך א'לימלך, זכור
נא מה עשית ביום פלוני במקום פלוני
עברה פלונית, וכן היה חושב והולך כל
החטאים שעשו כל הקהל א'שר באו לשמע
דרשתו, ותלה אותם החטאים בעצמו, ובזה
היה מעורר לבב השומעים לתשובה שלמה.
ונמצא לזה ודאי צ'רף להיות צדיק גדול לי'דע
כל זה.

הרמז בפסוק

וזה ש'אמר הפסוק הוכ'ח (יט יז), רצה לומר
אתה תוכיח את עצמך, כ'כל אלו החטאים
כ'אלו עשית אותם אתה, ועל ידי זה תוכיח
את עמיתך, שיתעורר מזה לשוב על חט'איו,
ולא תשא עליו חטא שלא יתביש כ'לל, והבן:

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

דברי הבעל שם טוב זיע"א שמכל דבר שאדם
רואה עליו ללמד הוראה בעבודת ה'

על 'לא תעמד על דם ר'עף' (יט טז) כתב
רש"י: לראות במיתתו ואתה יכול להצילו.

ידוע פתגם הפעל שם טוב, ש'כל מה שיהודי
רואה או שומע צ'רף ללמד מזה הוראה
בעבודתו לקונו. ולכ'אורה הדברים מ'כרחים
ממ'אמר חז"ל (שבת עז:): 'כל מה שברא הקדוש
ברוך הוא בעולמו לא ברא דבר אחד לכ'טלה',

כִּי כָל בֵּיתָה לִבְשׁ שָׁנִים (משלי לא כא) אֵל תִּקְרֵי שָׁנִים אֲלָא שָׁנִים (ב) כְּדָרְשִׁיב שָׁם מִצְוֹת מִלֵּה דְהִינּוּ חֲתוּף וּפְרִיעָה אֵלּוּ הִבְּ הֵם מִצְוֹת מִלֵּה (דָּמַל וְלֹא פָרַע פָּאֵלוּ לֹא מַל).

וּמִצְוָה (ג) הוּא הֵלֵא תַעֲשֶׂה דְגִיד הַנְּשָׂה (בראשית לב כו) 'וַחֲקַע כִּף יָרֵךְ יַעֲקֹב' שֶׁהוּא הַשְּׁלִישִׁי בְּאֲבוֹת וְכַנּוּדַע מִדְתּוֹ וְעַל כֵּן הוּא ג'.

וְכֵן מִצְוֹת 'הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ' הוּא מִסְפֵּר מִצְוָה (תי) שְׁבַתְוֹרָה, וְהִינּוּ עַל דְּרָף הַכְּתוּב 'זִית רַעֲנָן יִפֶּה פְרִי תֹאֵר קָרָא שְׁמֵךְ (ירמיה יא טז), הִינּוּ לְהוֹכִיחַ לְאַחֵרִים וְעַל יָדֵי זֶה יִהְיֶה מְזֻכָּה הַרְבִּים וְיִמְשָׁף מִכַּח תּוֹרָתוֹ בְּכַחֲנֵיט זִית רַעֲנָן וְגו'. וְכֵן הוּא בְּכָל הַמִּצְוֹת יֵשׁ לֹאמַר וְלִדְרֹשׁ עַל מִסְפָּרָן כְּסֹדֵר הַתּוֹרָה. עַד כָּאֵן בְּחִזְיוֹן לִילָה.

(וּבְעִיּוּנֵי) בַּבְּקָר רְאִיתִי כֵּן הוּא, כִּי מִצְוֹת עֲשֶׂה תִזִּי שְׁבַתְוֹרָה) וְהוּא פְּלֵא. וְהֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ יַעֲזֹרְנוּ בְּמַהֲרָה בְּמִינּוּ לְהִבִּין וְלְהַשְׁפִּיל בְּתוֹרָתוֹ וְעַמְקִיָּה סוּדוּתִיָּה וְרַמְזִיָּה בְּכָל הַתּוֹרָה שְׁבַכְתָּב וְשִׁבְעַל פֶּה לְטוֹבָה: [עֵיין בְּסוּף סֵפֶר חֲכַמַת הַנֶּפֶשׁ מֵה שְׁכַתְבַּת מֵרֵן הַקְּדוֹשׁ בַּעַל בְּנֵי יִשְׁשֹׁכַר זי"ע]:

וְעַל יָדֵי פְעֻלַת כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאַתְנֵן לְקָרֵב אֶת לְבָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל לְאֲבִינוּ שְׁבַשְׁמִים, מְקַרְבִּים וּמְמַהֲרִים בִּיאַת מְשִׁיחַ צְדָקְנוּ, שְׁיִכַף כָּל יִשְׂרָאֵל לִילָף בֶּה (בְּדָרָף הַתּוֹרָה) וְלַחֲזֹק בְּדָקָה, בְּמַהֲרָה בְּמִינּוּ מִמֶּשׁ (חֵלֵק לֵב עַמ' 125):

דְּבַרֵי תוֹרָה

רַבֵּי חַיִּים אֶלְעָזָר מִמִּינְקַאטְשׁ זי"ע"א

גְּלוּי בְּחִזְיוֹן הַלֵּילָה אֹדוּת רַמְזֵי סִימְנֵי הַמִּצְוֹת | הַרְמֹז בְּכָךְ שְׁמִצּוֹת 'הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ' הִיא מִצְוָה תִזִּי שְׁבַתְוֹרָה

הֲרֵאוּנִי בַּחֲלוֹם הַלֵּילָה (אור ליום ג') פֶּרֶשׁת וַאֲחַחֲנָן תַּרְפִּיד) שְׁהַמִּצְוֹת הַתּוֹרָה רוֹמְזוֹת כְּפִי סִימְנָם וּמִסְפָּרָם בְּסֹדֵר הַתּוֹרָה.

דְּהִינּוּ מִצְוָה (א) פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה עַל פִּי הָאֲרִיז"ל הַפּוֹנֶה לְחֲשׂוֹכֵי בָנִים שְׁלֵא קִימּוּ מִצְוֹת פְּרִיָּה וְרַבִּיָּה לְכַוֵּן בְּהַכְּתוּב וַיַּעֲתֵר יַחֲזֹק לֵה' (בראשית כה כא) כִּי הוּא עַתֵּר, וְעַל יָדֵי אוֹתִיתוֹת וַיִּי שֶׁל וַיַּעֲתֵר לְהַעֲמִידֵן בְּצוֹרַת אֶל"ף, הִינּוּ הִקּוּ הָאֲמָצְעִי וַיּוֹד הַתַּחֲתוֹנָה וְלְהַמְשִׁיךְ מִמְּזֻלָּא עֵילָאָה הַיּוֹד עֵילוֹנָה מְהֻאֶלְף וְעַל יָדֵי זֶה יִהְיֶה הָאֶלְף בְּשִׁלְמוֹת וְיִהְיֶה תַרְע"א כְּנוֹדַע שָׁם וְאִם כֵּן הוּא הַעֲקָר הָאֶלְף בְּמִצְוָה א'.

וּמִצְוָה (ב) הוּא מִלֵּה, הִינּוּ פְּדַבְרֵי חַז"ל דְּבוֹתֵהּ הַקְּדוֹשׁ פְּרִשְׁת וַיְחִי (ת"א רלח):

פְּרִשְׁת קְדוּשִׁים

שְׁהַקְּב"ה מְסִיעַ וּמְשַׁרְה קְדָשְׁתוֹ עַל כָּל הַרוּצָה

קְדוּשִׁים תַּהִיוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. צְרִיף לְהַתְּבַוֵּן מֵה נְתִינַת טַעַם זו שְׁאִמַּר כִּי קְדוּשׁ. וְאֶפְשֵׁר לֹאמַר, דְּהִנֵּה כְּשִׁיתְעוֹרֵר הָאָדָם לְכַנֵּס בְּגִדְרָה הַקְּדוּשָׁה, יִצַּר הָרַע מִדִּיחּוֹ וּמִתְעַוֵּהוּ בְּאִמַּר לוֹ זֶה מִלְּתָא דְלֹא שְׂכֵא, דְּהִיכִי

קְדוּשִׁים תַּהִיוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (יט ב)

מִחֲשׂוֹף הַלְבָן

רַבֵּי יַעֲקֹב אַבִּיתְצִירָא זי"ע"א

הַיּוֹצֵר הָרַע הַמְּבִיא רַמְזוֹן לְמַתְעוֹרֵר לְהַתְּקַדֵּשׁ, עַל הָאָדָם לְהַתְּחִיזֵק וּלְהַתְּגַבֵּר עָלָיו מִתּוֹךְ הַיְדִיעָה

פרשת קדושים

א' טו יב), שְׁפַל הַרוּאָה נִזְכָּר תְּלַמּוּדוֹ. וְכוּ'. וְהִנֵּה בְּפִשְׁטוּת נִרְאָה לִי, דְּאִיתָא בְּגִמְרָא (מנחות מג.): רִאִיָּה מְבִיאָה לְיַדִּי זְכִירָה. וְכֵן בְּרִאִית פְּנֵי צַדִּיקִים.

זְקֵנִי הָרַב רַבִּי יִחִיאֵל פִּישַׁל ז"ל, אָמַר לִי בְּשֵׁם אָבִיו זְצוּק"ל, בְּשֵׁם הָרַבִּי רַבִּי בּוּנָם ז"ל, ד'קְדוּשִׁים תְּהִינּוּ כְמוֹ 'הֵי אֹר' (בראשית א א), וּכְשֶׁאָדָם מִסְתִּיר פְּנָיו רוּאָה מָה.

וְזָה, שְׁעַל יְדֵי 'קְדוּשִׁים' רוּאִים הָאוֹר, עַל יְדֵי שְׂמֻכְטִילִין עֲצָמֵן לְהַקְדוּשִׁים, וְנִמְשָׁכִין אַחֲרֵי הַקְדוּשִׁים וְכוּ'. רוּאִים הָאוֹר. כִּי הַהֶבֶל מִסְתִּיר, מַחְשֵׁף הָאוֹר, וְרַק עַל יְדֵי שְׂמֻכְטִילִין וְנִמְשָׁכִין אַחֲרֵי הַצַּדִּיקִים יְכוּלִים לְרִאֹת לְרִאֵת וְהָאוֹר הַבְּהִיר (פרשת אחרי):

אל תפנו אל האילים (אילילים) לשון אל, כלא הוא
(חשוב, רש"י) (יט ד)

דְּבָרֵי בִּינָה

רבי יצחק יעקב מפיאלא זיע"א

יש לזהר משפלות המביאה לעצבות

על 'אֵלִילִים', פִּרְשׁ רַש"י ז"ל: אֵלִילִים לְשׁוֹן אֵל, כְּלֵא הוּא חֲשׁוּב. כִּי בְּאֵמַת עֶקֶר עֲבוּדַת הָאָדָם הִיא לְבוֹא לְבַחֲנֵינָה הַשְּׁפֻלוֹת הָאֲמִתִּי, וְלִהְיוֹת בְּעֲצָמוֹ בַּחֲנֵינָה 'לֹא הוּא חֲשׁוּב'.

אֲכַל יוֹכַל לְהִיּוֹת בְּזָה גַם עֲצַת הַיֵּצֶר, שְׂיִבּוֹא עַל יְדֵי זֶה לְבַחֲנֵינָה עֲצָבוֹת חֶסֶד וְשְׁלוֹם, שְׂיַחֲשָׁב בְּקִרְבּוֹ לֵאמֹר הֲלֹא אֲתָה כְּלֵא חֲשׁוּב, כְּאִין וְאָפֶס, וּמָה תּוֹעֵלַת יוֹכַל לְצַמַּח מִכָּל מַעֲשֵׂיךָ - וְעַל יְדֵי זֶה הַחֲשׁוּבוֹן יוֹכַל חֶסֶד וְשְׁלוֹם לְהַתְּבַטֵּל מִכָּל וְכָל.

אֲכַל צְרִיף הָאָדָם לְחֻזֵק עֲצָמוֹ תְּמִיד, וְלְבוֹא לְבַחֲנֵינָה שְׂמִחָה אֲמִתִּית בְּהֶשֶׁם יִתְבַּרְךָ - אֲשֶׁר הוּא כְּכִיכּוֹל כְּרֵא אוֹתוֹ, כְּרֵאִי יִגִּיעַ מֵאֲתוֹ גַּם בֵּן תְּעַנוּג וְנַחַת רוּחַ אֱלֹהֵי יִתְבַּרְךָ

דְּמִי אָדָם שֶׁהוּא בְּשֵׁר וְנָם, נִמְשַׁל כְּבִהְמוֹת נְדָמוֹ (תהלים מט יג, כא), ד'מותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הכל' (קהלת ג ט), יְכוּל לְהַתְּקַדֵּשׁ בְּקִדְשָׁה עֲלִיוֹנָה כְּמִלְאָכֵי מְרוֹם שְׁהֵם רוּחָנִיִּים, אִין זֶה רַק הֶבֶל וְרַעוּת רוּחַ, דְּלֹא יוֹכַל כָּל אָדָם לְהַשִּׁיג קְדוּשָׁה הַעֲלִיוֹנָה, וּבְזָה יֵצֵר הָרַע מְבִיא רַפְיוֹן לְאָדָם וּמַעֲכָבוֹ מִלְּהַתְּקַדֵּשׁ.

וְלִזְהָ בָּאָה הַתּוֹרָה לְהַזְהִיר לְאָדָם שְׁלֹא יִשְׁמַע לְדַבְּרֵי יֵצֵר הָרַע, כִּי דְבָרָיו מְהַבֵּל יַמְעִטוּ, כִּי הָרִי עֲבָדָיו קְדוּשִׁים יוֹתֵר מִמִּלְאָכֵי הַשָּׁרַת. וְהַטַּעַם שֶׁבְּנֵי אָדָם יֵשׁ בָּהֶם כַּח לְהִיּוֹת קְדוּשִׁים, מְשׁוּם דְּהַקְדוּשׁ בְּרוּף הוּא קְדוּשׁ, וְכִינּוּן שְׂרוּאָה אֵת הָאָדָם רְצוּנוֹ לְהִיּוֹת קְדוּשׁ, הוּא מְשַׁרְה קְדוּשָׁתוֹ עֲלָיו וּמְשַׁלִּים רְצוּנוֹ בְּקִדְשָׁה, דְּמִצָּא מִיֵּן אֵת מִינוֹ וְנַעוֹר, דְּהַבָּא לְשִׁתָּה מְסִיעֵין אוֹתוֹ (שבת קד.). וּמֵאַחַר דְּאִיכָּא סִיעֵתָא דְשִׂמְיָא לֹא נִשְׁאָר מְקוּם לְשִׁטָּן לְקַטְרַג.

באור הכתוב

וְזֶה שְׁאֵמַר קְדוּשִׁים תְּהִינּוּ, וְכִי תִמְאָה הִיכִי דְּמִי שְׂנוּכַל לְהִיּוֹת קְדוּשִׁים, הָרִי אָנוּ דִּימְיָא דְּבִהְמוֹת וּבְאִיזָה כַּח נוּכַל לְהִיּוֹת קְדוּשִׁים, לְזֶה אָמַר אֵל תְּאֵמְרוּ בְּן, וְהַטַּעַם כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם, וּמֵאַחַר שֶׁתַּחֲתִילוּ בְּקִדְשָׁה אֲנִי מְשַׁרְה עֲלֵיכֶם קְדוּשָׁתִי וּמְשַׁלִּים לְכֶם קְדוּשָׁתְכֶם וְאִין מְעַבֵּב בְּדַבְּרֵי. וְאִפְשָׁר דְּזֶה נִרְמַז בְּכַרְפַּת 'אַתָּה קְדוּשׁ וְשִׁמְךָ קְדוּשׁ וּקְדוּשִׁים כְּכָל יוֹם יִתְלַלְלוּךָ סְלָה', כְּלוֹמַר מֵאַחַר שֶׁ'אַתָּה קְדוּשׁ וְשִׁמְךָ קְדוּשׁ', מִזֶּה בָּאָה סִיעֵתָא לְבְנֵי אָדָם עַד שֶׁהִיוּ קְדוּשִׁים, וּמִהַלְלִים שִׁמְךָ כְּכָל יוֹם:

יְכֵהֵן פֶּאָר

רבי חנוך העניף מנגידין זיע"א

ראית פני הצדיק והמשכות אחרינו מביאה קרשה

קְדוּשִׁים תְּהִינּוּ כִּי קְדוּשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם. אִיתָא בְּמִדְרָשׁ (קה"ר ט א) 'יָטוּב רֵא'י' (שמואל

עליו השלום 'הקר רגלך', דהינו מנע רגלך שהוא יצר הרע המרגל בך, מנע אותו מבית רעך' שהיא נשמתך. וזהו שאמר גם בן כאן לא תלך רכיל בעמך.

והכונה שאמר בעמידה, משום דישראל הם ערבים זה לזה (סנהדרין כ"ז), והעושה עון בישראל מזיק לכל ישראל, והעושה מצוה אחת מועיל לכל ישראל. וכמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (קידושין מ), לעולם יראה האדם עצמו כאלו חציו זכאי וחציו חייב, והעולם חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת אשריו שהכריע את עצמו ואת העולם לכף זכות, עבר עברה אוי לו שהכריע את עצמו ואת העולם לכף חובה, נמצא דאדם אחד בעונו מחיב כל ישראל.

ועל זה התורה מזהרת לכל ישראל לא תלך רכיל, דהינו יצר הרע שהוא רכיל ומרגל באדם, ומוליך רכילות בין ישראל לאביהם שבשמים, והפגנה, לא תעשה עברה שאתה גורם שיצר הרע מוליך עליך רכילות להקדוש ברוך הוא.

ולא עליך לבדך הוא מוליך אלא על כל ישראל, שבעונך אתה גורם לחיב כל ישראל, וזהו בעמידה, דהינו שבעונך אתה מחיב כל עמך. ובשביל רכילות זה אתה גורם מיתה לכל ישראל, וזהו לא תעמד על דם רעך, הוא הישראל שלא היה מחיב ואתה גורם לחיבו.

והנה רכיל במלוי ריש כ"ף יו"ד למ"ד גימטריא יצר רע סמא"ל עם פללות שלש תבות, שהרכיל הם יצר הרע וסמא"ל שהם הרכילים שבין ישראל לאביהם שבשמים:

על ידי עבודתו - ובה ניצל מבחינת העצבות חס ושלום.

וזה ענין הכתוב 'שמחתני ה' בפעלך' (תהלים צב ה), שזה בעצמו שאתה פעלתני וכראת אותי - מזה אני אשמח בשמחה אמיתית, אשר ודאי אוכל לגרם תענוג ונחת רוח לפניך.

הרמז בפסוק

וזה אל תפנו אל האילים, הגם שבאמת צריך האדם להיות תמיד בבחינת 'אילים', שיהיה בעיני עצמו 'כל חשוב', אבל אל תפנו ותרחקו על ידי זה מעבודתו ותברך, להיות הולך פנוי ומבטל חס ושלום, רק שתתחזקו עצמכם בשמחה על שזכותם להיות מן העובדים לפניו ותברך, ולגרם לו נחת רוח בעבודתכם:

לא תלך רכיל בעמך לא תעמד על דם רעך
אני ה' (יט טז)

מחשיף הלבן

רבי יעקב אביחצירא זיע"א

החוטא גורם שיצר הרע ילך רכיל לרגל עליו ועל כל ישראל

הנה כתבנו במקום אחר, דרכיל רומז ליצר הרע שהוא מרגל לאדם, דרכיל לשון רגיל, כמו שפרש רש"י הולכי רכילה כמו הולכי רגילה, שהרכילים מרגלים ברגליהם ומוליכים רכילות ממקום למקום, כמו הרוכל שמסבב ומוליך מיני סחורה ממקום למקום, ונקרא 'רוכל' דהינו רוגל שמחזר ומסבב ברגליו.

ובזהר הקדוש (ח"ב נה:) פירש על פסוק (משלי כה יז) 'הקר רגלך מבית רעך', הוא יצר הרע המרגל באדם, ואומר שלמה המלך

ובשנה החמישת – שנון החמישי, רומז בתורה שלעתיד לבוא, כי כמו שיש באדם נפש רוח ונשמה חיה יחידה, פן יש בתורה פשט רמז דרוש סוד, וסוד יחידה שבתורה, שיתגלה לעתיד לבוא. וזהו 'תורה (תנ"ש) מאתי תצא' (ישעיה נא ד), כלומר חדושי תורה, כי לא יחליף ולא ימיר דתו. וזהו להוסיף לכם תבואתו. פן נראה לפי עניות דעתי בעזרת השם תתברר:

וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל: ובשנה הרביעית יהיה כל פריו קדש הלולים לה' (יט כג-כד)

לקוטי תורה

רבי שניאור זלמן מליאדי זיע"א

באור דברי הוזהר ששנה הרביעית היא כנסת ישראל

הנה בזהר (ח"ג פד) פירש שם ענין שלש שנים כו' שנה הרביעית דא כנסת ישראל דאיהי קיימא רביעאה לכוונסא דהא גדין מזדוג בה קודשא בריהו הוא בכנסת ישראל.

והרמ"ז בפרשת ויגרא דף צ"ז סוף ע"ב פירש, כי בשלש שנים הראשונים לנטיעת האילן בארץ מקבלת הארץ עליונה מבחינת ג' ספירות אחרונות שהם נצח הוד יסוד, ובשנה הרביעית מקבלת מתפארת כו', ואזי דוקא הלולא אשתבח.

ואמנם אין זה מובן, דאף אם מקבלת מנצח הוד יסוד, מדוע יהיה בהפרות אסור כל כך להיות ערלים לא יאכל ואסורים בהנאה.

אלא ודאי הטעם כמו שכתב בפרדס שער כ"ד בסופו, דמה שגאמר 'שלש שנים יהיה לכם כו' זהו כנגד ג' קלפות הטמאות שנזכר במקרבית יחזקאל (יחזקאל ד א) 'רוח סערה

וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל' (יט כג)

דברי שלום

רבי שלום מבראהין זיע"א

רמז נפלא על פרד"ס התורה – פשט רמז דרוש סוד, וכן על הלמוד שיהיה לעתיד לבוא

וכי תבאו אל הארץ ונטעתם כל עץ מאכל וערלתם ערלתו את פריו שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל. רמז על התורה – עץ חיים, אילנא רבא ותקיף, ומזון לכולא ביה. והנה יש פרד"ס של תורה – פשט רמז דרוש סוד, וכמו שכתוב בזהר הקדוש (ח"א כו:) על ארבעה שנכנסו לפרדס, תלת דאעלי בקלפין דאורייתא וכו'.

וזהו שלש שנים, 'שנים' לשון משנה – דרייא לערנוג פשט רמז דרוש – יהיה לכם ערלים, כי הוא בחינת קלפה ולבוש, אלא שהוא בבחינת הקדושה כי הפרי וקלפה קדש. כי מי שאינו עוסק רק בפשט רמז דרוש, עדן לא נפתח לו אור התורה.

לא יאכל – להשכינה הקדושה, פירש כי התורה היה מזונא דשכינה וכמו שמבאר בזהר הקדוש על פסוק (דברים כ יט) 'כי ממנו תאכל' – האי טיגרא קדישא. ובשנה הרביעית – ושנון הרביעית הוא סוד התורה, יהיה כל פריו קדש הלולים לה'.

ואם תאמר מי שאינן שוגין רק בנגלה הוא לריק. חס ושלום, כי כל העבודות והיהדות והתורה של ישראל יש להם התפללות זה בזה, רק בתנאי שיאמין בסתרי תורה, ויכלל את עצמו עם הצדיק מארי רזי תורה. וזה שתקנו לומר 'על דעת רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו'.

מה שאין בן המדות עליונות הן בבחינת אין סוף כו'. אלא זהו מפני שהדבור מקבל רק על ידי צמצום מבחינת אחרונים וחיצוניות מהמדות כו', לכן אחר כך מתחלק לחלקים בדבור על ידי ה' מוצאות שימשך בבחינת גבול. וזהו שהדבור מקבל מבחינת נצח הוד יסוד שהם הבחינה תחתונה שבמדות.

אך אחר שנבנה בחינת הדבור על ידי קבלתו מבחינת נצח הוד יסוד ואחרים של המדות, עוד אחר כך מאיר בהדבור מבחינת עצמיות המדות. וזהו הנקרא יחוד דבר וניוקבא, שעם היות שהדבור מצד עצמו נקרא עלמא דניוקבא להאיר בבחינת גבול ותכלית. אבל היחוד הינו שיאיר בו מבחינת המדות עצמן שנקראות עלמא דדכוּרָא פנ"ל.

וכמו על דרך משל שיש הפרש באדם בין דבור שמדבר דברי חול לדבור שמדבר דברי חכמה כו', ועל דרך זה נקרא עשרה מאמרות מילין דהדיוטא [זוהר ח"ג קמט: וראה בארוכה לקוטי תורה פרשת אחרי כה, ד] לגבי הקדוש ברוך הוא, שבהם מאיר רק מבחינת נצח הוד יסוד להוות מאין ליש והיש נראה דבר נפרד. אבל עשרת הדברות נמשך בהם מבחינת פנימיות חכמתו וירצונו יתברך. והיה גלוי אלקותו יתברך שלא בבחינת העולם והסתר כו'.

ולכן אמרו רז"ל (ברכות נח.) והתפארת זו מתן תורה. כי בחינת יחוד זה, דהינו תוספת האור עליון בהדבור ביותר על המדה הקצובה, נמשך על ידי מדת תפארת שלמעלה מבחינת נה"י.

כי פרוש תפארת הוא על דרך מאמר רז"ל (ספ"ו דאבות) כל מה שברא הקדוש ברוך הוא לא בראו אלא לכבודו שנאמר וילכבודי בראתיו כו', ופרש בשל"ה דף ל"ט ע"ב דהינו

כו', והרביעית הוא קלפה דקה הנקראת גנה שיכולים להעלותה.

ואם בן מה זה ענין לדברי הרמ"ז דלעיל על פי המאמר דפרשת קדושים דף פ"ז שתולה ענין ג' שני עולה בקבלתה מנצח הוד יסוד כו' ובשנה הרביעית שמקבלת מתפארת הוא בחינת זיווג והולאה.

והענין, כי הדבור עליון נקרא בשם נקבה ומקבל לגבי המדות עליונות שנקראות בשם משפיע ודכר, וכמו שנאמר 'זכר חסד' (תהלים צח ג). והענין, דמבשרי אהנה, כי הנה הדבור מקבל מהקול היוצא מהכל הלב דרך הקנה. והלב הוא משפן המדות, ולכן אין האדם מדבר אלא במה שילבו חפץ ומתארה.

והנה אנו רואים פנימית המדה איננה מתלבשת בדבור כלל, כי אם רק חיצונית המדה. וכמו שאנו רואים קשהאדם בהתפעלות פעם גדול אזי לא יוכל לדבר כלל, וזה מפני שעצמיות ותקף המדה איננה יכולה להתלבש באותיות כלל, מה שאין בן הקול המתלבש באותיות הוא רק אחרונים וחיצוניות של המדה.

והנה הקול כלול מג' בחינות אש מים רוח. וזהו ענין שעולם הדבור נקרא עלמא דניוקבא לגבי המדות, על דרך תשישות כח בנקבה, דהינו שאין נמשך בהדבור מעצמיות המדות כי אם מעט מדועיר מן המדות כו'.

וכן על דרך משל למעלה, שהרי כתיב 'לעולם ה' דברך נצב בשמים' (תהלים קיט פט), שאותיות ותבות של מאמר יהי רקיע נצב ומלבשים ועומדים בתוך רקיע השמים להחיותם, כמו שאיתא בספר של בינונים [תניא] ח"ב וכן הוא במדרש תלים. והרי הרקיע הוא בעל גבול, אם בן כבר נתמצם דבור זה להיות מתלבש תוף בעל גבול.

(שם ב ח), וְזָהוּ עֲנֵנּוּ 'הַקֵּל קוֹל יַעֲקֹב' (בראשית כו כב) הוא בְּרִית הַתִּיכּוֹן כּו'.
וְזָהוּ שְׁאֲמְרוּ (זח"ג פד). וְזָהוּ אֵיבָא לֹא אֲשַׁתְּלִים בְּאֲשַׁלְמוּתָא עַד תֵּלַת שָׁנִין. שְׁאִין מֵאִיר עֲלִיו מִבְּחִינַת תַּפְאֲרַת שְׂיֵהִיָּה רְאוּי לְפָאָר אֶת הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא עֲלִיו בְּאֲמֹר בְּרוּךְ אַתָּה הַגּוֹיָה. עַד שְׁנֵה הַרְבִּיעִית כּו'.

אך עַקֵּר הַעֲנֵנּוּ הוּא, לְפִי שְׁעַל יְדֵי עֵץ הַדַּעַת טוֹב וְרַע נִתְגַּבְּרוּ הַקְּלָפוֹת. אִךְ זָהוּ דְוָקָא בְּגו' שְׁנַיִם הָרֵאוּשׁוּנִים, שְׁאִין מֵאִיר בְּהֶאֱרִץ שֶׁהוּא עוֹלָם הַדְּבוּר רַק מִבְּחִינַת נִצּוּחַ הוּד יְסוּד שֶׁהוּא בְּחִינַת צְמִצּוּם וְהִסְתָּר, אֲזִי יֵשׁ לָהֶם יְנִיקָה. אַבְל כְּשִׁמְאִיר בְּהַדְּבוּר מִבְּחִינַת תַּפְאֲרַת קוּ הֶאֱמָצְעֵי תוֹסַפֵּת אֹר אִין אִין לָהֶם יְנִיקָה כּו', כִּי הָאוּר דּוּחָה אֶת הַחֹשֶׁךְ, וְכִמּוֹ שְׁנֶאֱמַר 'כִּהְיִיתָ מִדְּבַר דְּוָנָה מִפְּנֵי אֵשׁ יִאֲבָדוּ' (תהלים סח א).

וְהִנֵּה עַל יְדֵי דְחִיָּה זֹו דֹאֲתַפְּנִיָּא סְטְרָא אַחְרָא כְּשִׁשׁוּבְר תְּאֻרְתוֹ וּמִתְתִּין ג' שְׁנַיִם כּו', עַל יְדֵי זֶה אֲסַתְּלַק יִקְרָא דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְהִיּוֹת 'וּבְשֵׁנָה הַרְבִּיעִית' גְּלוּי יִקְרָא תַּפְאֲרַת גְּדֻלְתּוֹ: תַּבְּרַךְ:

וְשֵׁרֵט לְנַפְשׁ לֹא תִתְּנוּ בְּכַשְׁרְכֵם וּכְתַבְתָּ קַעֲקַע לֹא תִתְּנוּ בָכֶם (יש כח)

פְּתוּחֵי חוֹתָם

כִּי יַעֲקֹב אָבִיחֻצְרֵיָא זִיע"א

'וכתבת קעקע לא תתנו בכשרככם' – עיונות האדם חקוקים על עצמותיו

אֲפֹשֶׁר לְרַמּוֹ, דְּהִנֵּה יְדוּעַ כָּל עוֹן שְׁאָדָם עוֹשֶׂה, הַכֵּל נִחְתָּם וְנִרְשָׁם בְּנַפְשׁוֹ וּבְעִצְמוֹתָיו, כְּמוֹ שְׁאֲמְרוּ, הֲרִשְׁעַ עוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים עַל עִצְמוֹתָיו. וּבִגְזֵן כָּל גּוֹף הָאָדָם הוּא עַל הַעֲצָמוֹת, וּכְשִׁיחִיו עוֹנוֹתָיו חֲקוּקִים עַל עִצְמוֹתָיו,

כִּי שְׂיֵהִיָּה גְלוּי אֶלְקוּתוֹ יִתְבַּרַךְ לְמַטָּה, עַל דְּרָךְ אַתָּה הָרַאתָ לְדַעַת כִּי הַגּוֹיָה הוּא הַאֶלְקִים אִין עוֹד מִלְּבַדּוֹ' (דברים ד לה).

וְהִנֵּה שְׂיֵהִיָּה גְלוּי יִקְרָא תַּפְאֲרַת גְּדֻלְתּוֹ יִתְבַּרַךְ, וְכִמּוֹ שְׁאֲמְרוּ רַב"ל (תנחומא נשא טו) נִתְאַוָּה הַקְּדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא לְהִיּוֹת לוֹ דְּיָרָה בַּתַּחְתּוּנִים, וְהִנֵּה בְּשָׁבִיל לְהִיטִיב לְבְרוּאָיו לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים שְׂיִכִּירוּ וְיִדְעוּ יִקְרָא תַּפְאֲרַת אִין סוּף בְּרוּךְ הוּא כּו'. וְעֵינֵן בְּשִׁעְרֵי אוּרָה שְׁעַר חֲמִישִׁי גְּבִי דַע כִּי לְכַךְ נִקְרָא תַּפְאֲרַת כּו' כִּי תַּפְאֲרַת פְּרוּשׁ הוּא לְשֵׁם הַגּוֹיָה כּו' דְּהִנֵּה הָרֵאוּת גְּדֻלְתּוֹ וְתַפְאֲרָתוֹ כּו' עַד שֶׁהַתַּפְאֲרַת עוֹלָה לְמַעְלָה עַד אִין סוּף כּו', עֵינֵן שֵׁם בְּאֵרִיכוֹת.

וְלָכֵן תוֹסַפֵּת הָאוּר בְּהַדְּבוּר עֲלִיוֹן עַל דְּרָךְ 'וּנְגִלָּה כְבוֹד ה' וְרָאוּ כָל בֶּשָׂר יִחְדּוּ כִּי פִי ה' דִּבֶּר' (ישעיה מ ה), זָהוּ נִמְשָׁךְ הַכֵּל עַל יְדֵי הַמִּדַּת תַּפְאֲרַת. וְזָהוּ 'וּמַהֲלִילִים לְשֵׁם תַּפְאֲרַתְךָ', שְׂבִיחֵינַת הַהִלּוּל וְהַשְׁבַּח לְמַעְלָה גוֹרָם גְּלוּי הָאוּר. וְאִיךְ הוּא הַגּוֹרָם, אֲלֹא עַל יְדֵי שְׁזָהוּ הַעֲלָאָת מִיִּין נוֹקְבִין לְבְּחִינַת תַּפְאֲרַת וְהוּא הַמְאִיר עַל יְדֵי זֶה לְהִיּוֹת גְּלוּי יִקְרָא תַּפְאֲרָתוֹ כְּנ"ל, וְהִנֵּה 'וּמַהֲלִילִים לְשֵׁם תַּפְאֲרַתְךָ' (דה"א כט יא), הִנֵּה תַּפְאֲרַת וּמַלְכוּת כּו'.

וּמַכֵּל זֶה יוֹכֵן הַהַפְּרָשׁ בֵּין ג' שְׁנַיִם הָרֵאוּשׁוֹנוֹת שֶׁל נְטִיעַת הָאֵילָן שְׂרוּמֹז לְזַעִיר אֲנִפִּין בְּאֶרֶץ הָעֲלִיוֹנָה שֶׁהִיא הַדְּבוּר, שְׁאֲזִי אִין מֵאִיר רַק בְּחִינַת נִצּוּחַ הוּד יְסוּד עַל דְּרָךְ מִשֵּׁל חִיצוֹנִיּוֹת הַקּוֹל שְׁפָלוּל מִג' בְּחִינַת אֵשׁ רוּחַ מִים כְּנ"ל, וְאֲזִי הַהֶאֱרָה בְּהַדְּבוּר מַעֲט מְזַעִיר כְּנ"ל.

אֲבָל בְּשֵׁנָה הַרְבִּיעִית שֶׁהוּא בְּחִינַת תַּפְאֲרַת, הִנֵּה עַל יְדֵי זֶה מֵאִיר בְּהַדְּבוּר תוֹסַפֵּת אוּר מְרַבָּה עַל הַעֲקָר כּו' וְנִקְרָא יְחִיד קוֹל וְדְבוּר, עַל דְּרָךְ 'קוֹל דּוּדֵי דּוֹפֵק פִּתְחֵי לֵי כּו'' (ש"ש ה ב) 'קוֹל דּוּדֵי הִנֵּה זֶה בָּא מְדַלֵּג כּו''

לבטלה מפיו, פי כאשר ידבר למטה האדם הנקרא ישראל וזטא פנה נעשה רשם למעלה ונראה פדמותו למעלה בפחינה הנקרא ישראל סבא.

וזהו מפני שיכה תקום, הינו 'מפני שיכה' – הנקרא ישראל סבא – 'תקום', מהראוי שכל אחד יקום את עצמו בהתחזקות ובנריות שלא יעשה ולא ידבר שום דבר בטל, רק מה שנוגע לעבודתו יתברך שמו, ולתקן כל מה שקלקל מקדם, פי דגמתו יתעבד לעילא:

תפארת עזיאל

רבי עזיאל מייזליש זיע"א

כל שכת מוסיפה קדשה באדם ומטעם זה הוא מצות הדור וכן מחמת רב השכתות שכבר זכה להתקדש על ידם

והדרת פני זמן ויראת מאלהיך. כי כל קרבן לא היה כשר להקרבה פחות משמנה ימים. והטעם אמרו חז"ל שצריך שיעבר עליו שבת אחת על כל פנים, והכונה ידוע, שעל ידי שעבר עליו שבת נכנס קדשה לתוכו שיהיה כשר להקרבה.

ואם בקהמה שהיא לא עושה שום פעלת מצוה בשבת, נכנס קדשה על ידי עצומו של יום שבת קדש, ומכל שכן שיכנס לתוף ישראל עם קדש קדשה בכל שבת על ידי שמירת השבת, וכן על ידי כל מצוה ומצוה.

ומטעם זה צוה הוא יתברך להדר פני הנקן – שנקנס בו הרבה קדשות אלהות על ידי רב הימים והשכתות שעשה, וזה 'והדרת וגו' ויראת מאלהיך' (ויקרא יט לב), מחלק קדשות אלהות אשר בקרבן.

ואמשר דזה פונת חז"ל (ירושלמי ביכורים פ"ג ה"א) אני הוא שקנמתי מצות וקן תחלה, שהוא יתברך השפיע בו קדשותו. או

נמצא כל הגוף נסתך ונאכד, שהרי העמודים של הגוף אכלם עש.

וזהו שאמר ושרט לנפש לא תתנו בכשרכם, דהינו אל תעשו העון שגורם שיהיה רשם לנפשכם. וגם בן העון גורם עד שיכתב על עצמותיכם, והעון הנכתב על העצמות זהו סימן מכהק לחבור הגוף.

וזהו שאמר וכתבת קצקע כתב הגורם לקצקע כל הכירה, שהוא הגוף, וזהו הנכתב על עצמות, לפיכך השמרו מן העון. ואם אתרע וכתאתם, חזקו ואמצו ועשו תשובה פראוי כדי שימחה מה שנכתב, וזה משמע ממה שאמר לא תתנו בכם, דרדשינו לה לשתי פנים, האחד כמשמעו, לא תעשו עון שבשבילו יתן בכם ויתק פתכת קצקע, וזהו לא תתנו לא תגרמו שתתנו בכם הרשם.

והשני, אם אתרע שעברתם ונרשם בכם העון, מיד עשו תשובה ולא תניחו אותו הרשם בכם, כי על ידי תשובה פראוי מחה ימחה אותו העון ויעבר והנה איננו, ויהיה פרוש לא תתנו בכם לא תניחו רשום בכם, כמו 'ולא נתן סיחן' (במדבר כא כג):

מפני שיכה תקום והדרת פני זמן (יט לב)

מבשר צדק

רבי ישכר דב מזלוטשוב זיע"א

זהירות יתנה נצרכת שלא לדבר שום דבור לבטלה מפני שכל דבריו מעוררים למעלה

הנה יש בחינת ישראל וזטא, דהינו על דרך הפסוק 'ועל הפסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה נראה' (חזקאל א כו), פרוש כמו שהאדם מראה למטה בן נתנה למעלה, הן לטב הן חס ושלום לביש.

ועל ידי זה מהראוי שכל איש לבבו יתדר שלא להוציא חס ושלום איזה דבור

ואמר הכונה, דאיתא בספרי תלמידי הבעל שם טוב ז"ל, ובכבוד בספר מאור עינים, שלכאורה הצדיקים המקדשים את גופם היו צריכים להיות כמלאכי השרת, ולא לצטרכו עוד לשום הִכְרָחִיּוֹת לעבודת השם ותְבַרְךָ, ובאמת גם הם צריכים להִכְרָחִיּוֹת והכנות ועצות לעבודת ה'.

והטעם שהקדוש ברוך הוא נוטל מהם הכנה מקדם, הוא כדי שיהיה להם אריכות ימים ויוסיפו בכל פעם בקדשה, ועוד כדי לזכות בזה את האחרים, שעל ידי השבונות והִכְרָחִיּוֹת של הצדיקים, אפשר לכל איש ישראל להתקדש לפני השם ותְבַרְךָ. ואמנם באמת השם ותְבַרְךָ מחזיר להם אחר כך הקדשה [שהיה] להם מקדם ונשארים בקדשתם.

ובזה פרש פונת התרגום יונתן ותהוון קדישין הי כמלאכיא דמשמשין קדם ה' אלקון, הינו שהקדוש ברוך הוא מוסיף להם שישארו בקדשה, ונוטל מהם ההכנה רק להגע, ונשארו קדשים כמלאכי השרת שקדשתם תמידי, אלו דברי קדשו ז"ל.

ויש לומר שזהו הפונה כאן והתקדשתם והייתם קדשים כי אני ה' אלהיכם, הינו שהשם ותְבַרְךָ יחזיר גם אחר כך הקדשה וישארו בקדשתם, ועל זה איתא בתרגום יונתן ותתקדשון ותהון קדישין בגופיכון, שגם הגוף נשא מקדש, וכדברי אבי אדוני מורי ורבי ז"ל:

ולא תשקצו את נפשתיכם (כ טו)

קול יעקב

רבי יעקב צבי יאלעס זיע"א
מעלת ההשתוקקות לעבודת הבורא

לא תשקצו את נפשתיכם. על פי מה שגאמר 'זאת רצתך פי מר פי נגע עד לבך' (ירמיה

הפשוט שהוא ותְבַרְךָ האריך ימיו וקיים מצות זמן תחלה:

והתקדשתם והייתם קדשים כי אני ה' אלהיכם
(כ ז)

תורי זהב

רבי בנימין מזאלוויץ זיע"א

על האדם להתעב בקביעות בקדשה

והתקדשתם והייתם קדשים. נראה לבאר על דרך ששמעתי, 'מי יעלה בהר ה' (תהלים כד א), רק דנה אינו חדוש, פי לפעמים גם רשע מתעורר לעלות לה' ומתחיל לעבד ליתְבַרְךָ ואחר כך יורד. וזה אמרו 'מי יקום', שיהיה נשאר בקיימו.

וזה אמרו והתקדשתם, רק שלא יהיה לפי שעה, רק והייתם קדשים, בתויתן תהא, שיהיו נשארים בקדשה:

מהר"א

רבי אהרן מבעלזא זיע"א

הצדיקים מוככים עצמם עד שנעשים כמלאכים ואינם צריכים עוד להכנה למצוות, אלא שמשמים נוטלים מהם ההכנה להגע כדי שיוחזרו ויוסיפו קדשה על קדשתם

והתקדשתם והייתם קדשים כי אני ה' אלהיכם. ולכאורה הוא כפל לשון, ובתרגום יונתן ותתקדשון ותהון קדישין בגופכון וכו'. וצריך באור איך מרמז בקרא.

ויש לבאר על פי דברי אבי אדוני מורי ורבי [מהר"ד] ז"ל שפרש מה דכתיב בפרשת שלח 'והייתם קדשים לאלהיכם' (במדבר טו מ), ובתרגום יונתן פרש על זה 'ותהוון קדישין הי כמלאכיא דמשמשין קדם ה' אלקון'.

אף שהוא לא יגמר, עם כל זאת הוא צריך לעשות את שלו.

אמנם לדעתנו הפרוש הוא, כי למשל בשנותן אדם לאיזה אמן כסף או זהב לעשות ממנו כלי, אז הרשות ביד האמן להיות בטל איזה יום, כי הגם שיש לו זמן קבוע לגמר הכלי, עם כל זאת פיון שעליו אינו מטל רק לגמר הכלי, יוכל לומר אלף בטל ואחר כך אשתדל להיות מהיר במלאכתו לגמר על יום המגבל, מה שאין בן כשנותן לו דבר אשר אי אפשר שהאמן יגמר אותו, רק ששכרו לעבד אצלו איזה שבועות וכדומה, אז אין באפשרי שיבטל איזה יום.

כמו כן בעסק התורה, פיון שאין עליך המלאכה לגמר – כי 'ארפה מארץ מדה' ואי אפשר לגמרה, אף אם יחיה אדם אלף שנים וילמד יומם ולילה מעט הוא נגד דבר שהוא אין סוף ובלתי תכלית, לזה אי אפשר להבטל ממנה אף רגע אחת, פי שבר אותך על משהו שבועים שנה לעבד ולא לגמרה.

באור 'מעולם לא אמרתי דבר וחוותי לאחורי'

וכמו שאמר הרב הצדיק רבי מכלא זי"ע, אשר בלמדו בתורה לא יסתפל על מה שכבר למד, רק יסתפל מה שיש לו עוד ללמד, וכמו שבארנו במקום אחר בהא דאמר רבי יוסי מעולם לא אמרתי דבר וחוותי לאחורי (שבת קיח:), הינו שלא למדתי תורה ולהסתפל 'לאחורי' לראות כמה דפין שכבר למדתי, ורק הסתפלתי 'לפני' לראות מה שיש לי עוד ללמד (פרשת

כי תבא):

ד יח), והענין שהאדם צריך לראות תמיד שיהיה לכבו כוסף להשם יתברך, אף שאינו יכול לעבד לו יתברך שמו בפעל, עם כל זה צריך שיהיה הרצון בשלמות שישתוקק תמיד לעבודתו יתברך שמו.

והענין שכמו בחלי הגוף כל זמן שלא הגיע החולי אל הלב ולאברים הפנימיים אין החולה מספן כל כך, כמו כן הוא בחלי הגפוש – כל זמן שכוסף הלב עוד שלם לעשות עבודת הבורא צדין יש וכו'. אכל אם נאבד תשוקת הלב אזי רע ומר מאד.

ולזה הוכיח הנביא שזה רעתך כי מר כי נגע עד לבך, הינו שעובת השם בלבך שאין אתה משתוקק לכל לעבודתו, שעקר הוא השתוקקות הלב לעבודתו יתברך שמו.

וזהו שנאמר לא תשקצו את נפשתיכם, הינו שתראו שלא תשקצו הרצון, שיהיה תמיד לבו כוסף לעבודתו יתברך שמו אף שאינו יכול לעבד לו יתברך שמו בפעל, 'נפשתיכם' לשון רצון, כמו 'אם יש את נפשכם' (בראשית

כג ח):

מסכת אבות – פרק ב'

לא עליך המלאכה לגמר ולא אתה בן חורין להבטל ממנה (מט"ו)

אמרי נעים

רבי מאיר מדן יקוב זיע"א

על האדם לזכר שאין קצבה לתורה ובכל עת צריך להוסיף בתורה ומעשים טובים, ואי אפשר להתבטל אפלו רגע אחד

ולכאורה קשה, וכי יש הוא אמינא לאשר שלא יגמר אותו לזאת לא יעשה כלל, הלא אם ישכר האדם פועלים שכיר יום,

עושינן זאת דוקא בשבת דשבת מבטל השכחה,
עד כאן דבכריו:

נחל יצחק

רבי יצחק אייזיק מזיטשקא זיע"א

בשבת קדש הזמן מסגל ביותר לזכות לאמונה
זכה ותמימה | באור 'ישמחו במלכותך שומרי
שבת'

בשבת קדש הזמן מסגל ביותר להתקרב
להשם יתברך באמונה זפה ותמימה.
כי הנה אנו אומרים 'ישמחו במלכותך שומרי
שבת', השמחה הגדולה ביותר הוא פאשר
זוכרים שהשם יתברך הוא המלך שלנו.

כאשר יהודי פותח פיו לומר ברוך אתה
ה' אלוקינו מלך העולם, והוא שם
לבו לדברים שהוא מוציא מפיו שמלך כל
העולם כלו הוא האלקים שלנו. ממילא הוא
מרגיש סמוך ובטוח, ויודע שלא חסר לו
מאומה, שהרי השם יתברך שהוא המלך של
כל העולם והכל שלו הוא האלקים הפדטי
שלו. ובשבת קדש יש לכל אהד מנוחת הדעת
והנפש, ולכן מתרבה השמחה עד אין קץ.

וזהו 'ישמחו במלכותך שומרי שבת', שהשמחה
הגדולה ביותר של שומרי השבת הוא
במה שמתגלה להם שהשם יתברך הוא מלך.
ולכן טמונים וגנוזים בשבת קדש כל ההשפעות
הרוחניות והגשמיות למשך כל ימות השבוע,
וכדברי הזוהר הקדוש (ח"ב פת). כל ברקאן
דלעלא ותתא ביומא שביעאה תליין. כי במקום
ובזמן שמתגלה מלכותו יתברך שמו, מתגלה
גם בן ממשלתו על כל ההשפעות הטובות,
כי מדרך המלך החנון, להשפיע מטובו לבני
מלכותו (פרשת וארא תשנ"ו לפ"ק):

שבת קדש - סגלת השבת

תורות ועבודות מבית רבותינו

רבי יואל מסאטמאר זיע"א

סגלה כנגד השכחה, שיחזור על למודו בשבת
קדש | הטעם שעושינן 'שלום זכור' דוקא
בשבת

שמעתי שיהודי נכנס להרב הקדוש רבי יואל
טייטלבוים מסאטמר צוקלה"ה, ותנה
לפניו את מצוקתו, שכל מה שלומד, שולט
בו שר השכחה, והוא פורח מזכרונו, יעץ לו
הרב הקדוש, שבשבת יחזור וישגן את מה
שלימד בששת ימי החל, על ידי זה יזכר את
למודיו.

והוסיף, שזה נרמז בזמר: 'זכרו תורת משה
במצות שבת גרוסה', הינו אם תרצו
לזכר את תורת משה שלא תשכח מכם, העצה
לכך היא 'במצות שבת גרוסה' לגרס ללמד
ולשגן בשבת את מה שלמד בחול, ועל ידי
זה יקים בו 'זכרו תורת משה'. עד כאן לשון
הספר 'מטל השמים' (בראשית ע"ב רנ).

ועין עוד מה שכתב בספר 'דורש טוב' (לשבת
ע"ב נד) וזה לשונו: ומרן רבנו זי"ע א"ר
לפרש בזה 'זכרו תורת משה במצות שבת
גרוסה' (ומירות ליל שבי"ק) דעל ידי שבת זוכרין
הלמוד דעל ידי שבת נתבטל השכחה דהוא
סגלה לזכרון, ולכן צריכין ללמד דוקא בשבת
דאז אין שולט השכחה.

ופרש בזה מה שאנו קורין לשבת שלפני
המילה שלו"ם זכור, והוא על פי
המבאר בטו"ז יורה דעה סימן רסה (ס"ק יג)
דאמרו תו"ל במסכת גדה (ל): בשעה שאדם
נולד בא מלאך וסוטר על פיו ומשכחו כל
התורה, ולכן נכנסין אצל התינוק לנתמו, מפני
שהוא אבל, ששכח תורתו שלמד במעי אמו,
ואיתא במגדל עז (פתיחה להלכות מילה) דלכן נקרא
הסעודה זכור שהוא מלשון זכירה, ולכן

פני מנחם

רבי פנחס מנחם מגור זיע"א

הטעם שאין מבקשים עבור הפרנסה בשבת

אִתָּא בַּדְּהַר הַקְּדוֹשׁ (ח"ב סב.) שְׁצַרִיף לְבַקֵּשׁ בְּכָל יוֹם עַל הַפְּרִנְסָה כְּמוֹ הַמֶּן דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ, וְאֵם כֵּן מְדוּעַ אֵין מְבַקְשִׁים בְּשַׁבַּת

עַל הַפְּרִנְסָה. וְאוּלַי מִשּׁוֹם דְּאִתָּא כָּל הַמְעַנֵּג אֶת הַשַּׁבָּת נוֹתֵינן לוֹ מִשְׁאֲלוֹת לְבוֹ (שַׁבַּת ק"ח.), וּבִקְאֻמַּת יֵשׁ גַּם דֵּי רְמָזִים מְסֻתְרִים בְּתַפְלוֹת הַשַּׁבָּת עַל הַפְּרִנְסָה, שְׁאִין אוֹמְרִים בְּמִפְרָשׁ אֶלָּא מִתְפַּנֵּינִים בְּמִתְשַׁבֵּה, וְאֶפְלוּ בְּתַפְלַת שְׁמוֹנָה עֶשְׂרֵה יֵשׁ, 'שְׁבַענֵנו מְטוּבָךְ' (פִּרְשַׁת בַּשְּׁלַח עַמ' פב):

אוצרות גאוני הדורות

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו (יט)

(ג)

ברית שלום

רבי פנחס ב"ר פילטא זצ"ל

חובת הכן והאם כמורא האב

וְדַבֵּר זֶה צַרִיף בְּאוֹר לְמָה שֶׁנֶּה חֲתוּב כָּאֵן וְהַקְּדִים מוֹרָא אִם לְמוֹרָא אָב. אִמְנָם יִדְעִיתִי גַם יִדְעִיתִי מַה שְׁדַרְשׁוּ חו"ל בְּקַדוּשֵׁין (לא.), אָף אֲנִי אֶעֱנֶה אֶת חֲלָקִי עַל פִּי מַה דְּאִתָּא בְּקַדוּשֵׁין (לא.) אָבָא אָמַר הַשְּׁקֵנִי מִיָּם, וְאִמָּא אוֹמְרַת הַשְּׁקֵנִי מִיָּם, אִיזָה מֵהֶם קָדָם, אָמַר לִיָּה הֵנַח כְּבוֹד אִמָּךְ וְעֵשָׂה כְּבוֹד אָבִיךָ, שְׁאִתָּה וְאִמָּךְ חֲזִיבִין בְּכְבוֹד אָבִיךָ וְכו'.

וביבמות אֶמְרִינֵן (י.) וְכֵן פִּרְשׁ רַש"י בְּחַמֶּשׁ, כֹּחַל אָמַר לוֹ אָבִיו הַשְּׂמָא אוֹ שְׂאִמַּר לוֹ אַל תַּחְזִיר אֶבְדָּה, כֹּחַל יִשְׁמַע לוֹ, תַּלְמוּד לוֹמַר 'אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֵתִי תִשְׁמְרוּ אֲנִי ה'', כֹּחַלְכֶם חֲזִיבִין בְּכְבוֹדִי.

ולפי זֶה יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁכַל זֶה רְמָזוֹ הַתְּחוּב בְּצַחֲוֹת לְשׁוֹנוֹ, אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, וְהִינּוּ כִפְשׁוּטוֹ, שְׁכַל אִישׁ יִירָא מְאֹבִיו וְאִמּוֹ. וְעוֹד בָּא לְפָרֵשׁ אִישׁ אִמּוֹ אָבִיו תִּירָאוּ, פְּנוּנְתוֹ,

שְׁאִתָּה וְאִמָּךְ תִּירָאוּ מְאֹבִיךָ, וְהִינּוּ כְּמוֹ שְׂאִמְרוֹ חו"ל אִתָּה וְאִמָּךְ חֲזִיבִין בְּכְבוֹד אָבִיךָ. וְגַם פִּירוּשׁוֹ אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו אֶת שַׁבְּתֵתִי תִשְׁמְרוּ וְגו' אֲנִי ה', רְצָה לוֹמַר, אִתָּה וְאִמָּךְ וְאָבִיךָ כֹּחַלְכֶם חֲזִיבִים בְּכְבוֹדִי, וְלִכְךָ כֹּתֵב רַחֲמָנָא בְּסֻדְרֵי הַזֶּה.

אמרות ה'

רבי משה ארניה ליב ליטש-רוזנבוים זצ"ל

סגולה לכנים טובים

יש לְפָרֵשׁ דְּהַתּוֹרָה אִמְרָה אִישׁ מִי שִׁירְצָה לְזִכּוֹת בְּבֵן שֶׁהוּא אִישׁ, דְּהִינּוּ צַדִּיק כְּפִ"ל, אִזֵּי אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ, פִּירוּשׁ שֶׁהָאָב וְהָאֵם צַרִיכִין לְהִיּוֹת יִרְאִים וְשַׁלְמִים, וְיִמְשׁוּם הָכִי הַקְּדִים הָאֵם כִּי בַּה תְּלִיא יוֹתֵר, כְּמוֹ שֶׁהִזִּיר הַמְּלָאָךְ לְאִשְׁתׁ מְנוּחַ טְפִי מִבְּעֵלָה (עֵיין שׁוּפְטִים פ"ג).

וקאמר וְאֶת שַׁבְּתֵתִי תִשְׁמְרוּ דְּגַם עַל דְּדִי שְׁמִירַת שַׁבַּת תְּזוּכּוּ לְכִנּוּיִם יִרְאִי ה', כְּמוֹ שְׂאִמְרוֹ בְּמַסְכַּת שַׁבַּת (כג:) הַרְגִיל בְּגַר שַׁבַּת הִזִּין לִיָּה בְּנִים תַּלְמִידֵי חֲכָמִים.

מאין יבא

רבי יעקב הכהן גדישא זצ"ל

הצווי על השבת היה מאת ה' בעצמו

יש לדרקוק, מדוע צוה ה' על שמירת השבת בלשון 'ואת שבתתי תשמרו', והרי לא יאמר משה לישראל בלשון זו ("שבתתי" - שבתות שלי) אלא יאמר 'ואת השבת תשמרו', כמו שנאמר 'ושמרתם את השבת' (שמות לא, ד), ואם כן היה לה' לצוותו בלשון 'שאימר לישראל. עוד יש להבין, מדוע הצריך לומר "אני ה' אלהיכם", בסמיכות לצווי על השבת.

ונראה לבאר, בהקדים את דברי רבי דוד לידיא בספרו 'עיר דוד' (עמ' קא), שהביא את דברי רבי יוסף מפוזנא, שמאחר ששמירת השבת יש בה צד של 'עדות', כמובא בפסיקתא (שמות כ, י) 'שכל השוכת ביום השביעי, מעיד ומודה שהקב"ה ברא את עולמו בששה ימים', נמצא, שמי שאינו שומר את השבת, הרי הוא 'כובש עדותו' (שיכול להעיד ואינו מעיד), וכאלו כופר הוא במעשה בראשית.

והקשה, הרי שנינו בגמרא שבועות (לה.), שלח ביד עבדו, שאמר לעדים 'משביע אני עליכם, שאם אתם יודעים לו (לבע"ב) עדות, שתבואו ותעידוהו'. ונשבעו לשקר, ואמרו שאינם יודעים לו עדות, הרי אלו פטורים מקרבן שבועת העדות (קרבן עולה ויורד, שחייב בו כל אדם שנשבע בשקר על שאינו יודע עדות), עד שישמענו מפי התובע, שאימר להם 'באו והעידוני'. ואם כן, מאחר ונצטוונו על השבת מפי שליח, משה, הרי שכביכול אין התובע בעצמו מבקש העדות, וממילא אין בזה אסור של 'כובש עדותו'. ואם כן צריך להבין מפני מה החמירה התורה כל כך בעונשו של מחלל השבת.

ותרין רבי דוד לידיא, כי מה שצונו משה על שמירת השבת, נחשב כצווי ותביעה

מה בעצמו, מאחר שהשכינה היתה מדברת מתוך גרונו של משה (עי' זוה"ק פרי פנחס דף רלב.), ועדין יש כאן דיין 'כובש עדותו'.

ומעתה, אם היה מצוה ה' את משה לומר לישראל 'ששמרו את השבת, אני לא היה אסור של כובש עדותו במי שלא ישמר את השבת, שהרי הצווי היה על ידי שליח, ואין השליח יכול לחייב אדם לבוא להעיד. לפיכך אמר ה' למשה לצוות בלשון 'ואת שבתתי תשמרו', כי השכינה מדברת מתוך גרונו של משה. ולכן הוסיף בצווי זה לומר "אני ה' אלהיכם", כלומר "אני ה'", המדבר אליכם מתוך גרונו של משה, ואין זה צווי על ידי שליח, ולכן אם תחללו את השבת, ח"ו, הרי שיש בזה אסור של כובש עדותו, שעונשו חמור. (באריכות 'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

וכי תזכחו זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחוהו. ביום זבחכם יאכל וממחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף (יט ה-ו)

תפארת יהונתן

רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל

השלמים נאכלים לשני ימים כדי שיאכלו בשבת

כי כל הזבחים באים לכפר, ונפש תחת נפש, אמנם זבח שלמים היא תמור בשר תאנה, כדי למעט התאנה שלא יאכל בשר לתאנה ויהיה כח ליצר הרע, על כן זיבח שלמים ושם יאכל קדשים בטרה והבירה ומכניע תאותו, והוה לרצונכם תזבחהו, הוא הדבר אשר אמרנו, כי זיבח לרצון שלהם ומכניעים לתאותם.

ואמת כי שורת הדין שיהיה נאכל רק ליום אחד כשאר קדשים, רק פונת התורה למעט בשר תאנה ולאכל שלמים, ומה יעשה בשבת, וכי יאכל בחול בשר קדש ובשבת

שִׁמְרָמוּ בְּזֶה מֵה שְׂאִיתָא בְּשִׁלְחֹן עֲרוּפָה (עין חו"מ סי' שמח ס"ב) אם גוי אחד נתן לו לישראל פקדון, או שהלה לוו ומת, ושום אדם אינו יודע מזה, אינו מחיב להחזיר אם לא יהיה מזה חלול השם, פִּינֵן שְׂבָא בְּהִתֵּר בִּידוֹ, אָבֵל גִּזְלֵי גוֹי אָסוּר וּמְחִיבֵי הַחֲזִיר לֹא [עיינין שם סי' שנט].

והנה עֶשֶׂק פְּרוּשׁוֹ שְׁמַעֲכֵב מַעוֹת חִבְרוּ בִּידוֹ, וְזֶה לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֵךְ, רַעַךְ זֶה יִשְׂרָאֵל, אָבֵל לְנִכְרֵי מִתֵּר, וְאַחַר כֵּן כְּתִיב לֹא תִגְזֹל סֶתֶם, יְהִי מִי שִׂיחֵיהָ אֶפְלוֹ לְנִכְרֵי אָסוּר לְגִזְלוֹ.

הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא
(י"ט ז')

יהודה יעלה

רבי יהודה תינים הפהן זצ"ל

מניעת התוכחות גוררת לחטא בשוגג

אֲפֹשֶׁר לְפָרֵשׁ בַּסֵּד עַל פִּי מֵה שְׁכַתֵּב מִטַּעַם הַמִּלְךָ (ת"ד ערך קרבנות) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ: וְהִנֵּה יֵשׁ עוֹד סִבָּה אַחֲרַת לְחֻטָּא הָאָדָם בְּשִׁגְגָה אֶפְלוֹ אִם הוּא צָדִיק וְלֹא חֻטָּא כָּל יָמָיו, הוּא בְּרֵאֲתוֹ בְּחִבְרוֹ שְׁחָטָא וְלֹא מַחָה בּוֹ, מְנִיעַת הַתּוֹכַחֹת גּוֹרֶרֶת עֲוֹן לְחֻטָּא בְּשׁוּגָג, וְכֵן דַּעַת הַרִב מְהַרֵּם אֶלְשִׁיף ז"ל.

וּבִזְהָה פָּרַשׁ פְּנוֹת הַכְּתוּב (ויקרא ד כז) 'וְאִם נָפֵשׁ אַחַת תִּחַטָּא בְּשִׁגְגָה', וְכִי יִפְלֵא מִמֶּךָ מֵאִין אָנָּה ה' לִידוֹ שׁוֹגֵג, וְהֵלֵא רַגְלֵי חֲסִידוֹ יִשְׁמַר, וּמִשְׁנֵי שְׁפִיר, כִּי שׁוֹגֵג זֶה נִמְשָׁךְ לֹא מַעַם הָאָרֶץ בַּעֲשׂתוֹ אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ, וְהוּא רָאָה אוֹ יָדַע זֶה הַצָּדִיק 'אֲפֹשֶׁר' שְׁלֵא הוֹכִיחוֹ ע"כ.

והשתא אֲתִי שְׁפִיר וְזֶה אוֹמְרוֹ, הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ, וְלֹא תִשָּׂא אִתָּהּ, עַלְיוֹ רַצָּה לֹמַר בְּשִׁבְלֹו, שְׁלֵא הוֹכַחְתָּ אוֹתוֹ חֻטָּא

חֲלִין, זֶה אִינוֹ רֵאוּי, וְלִכְךָ יְהִי נֶאֱכָל לְשִׁנֵּי יָמִים וְיִזְבַּח בְּעָרֵב שֶׁבֶת וְיֵאָכֵל עַד מוֹצָאֵי שַׁבָּת.

זבח השלמים

רבי משה גאלאנטי זצ"ל

שלמים שנשחטו לשם תודה לא עלו לבעלים לשם חובה

כְּתִיב 'וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח שְׁלָמִים לַה' לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבַּחְתֶּהוּ, וּבִפְרֹשֶׁת אָמַר (ויקרא כב כט) כְּתִיב 'וְכִי תִזְבְּחוּ זֶבַח תּוֹדָה לַה' לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבַּחוּ. וְדִקְדַּקְתִּי לָמָּה בִּקְרָא קָמָא כְּתִיב 'תִּזְבַּחְתֶּהוּ, וּבִקְרָא בִּתְרָא כְּתִיב 'תִּזְבַּחוּ'.

וּלְעִנְיֹת דַּעֲתֵי מִצִּיאָה מִצִּאתִי וְנִכִּיתִי בָּהּ, עַם מֵה שְׁכַתֵּב הַרְמַב"ם ז"ל בְּפ' ט"ו פְּסוּלֵי הַמִּקְדָּשִׁין (פט"ו ה"ג) זֶה לְשׁוֹנוֹ: תּוֹדָה שְׁשַׁחֲטָה לְשֵׁם שְׁלָמִים עֲלֵתָה לְבַעֲלִים, וּשְׁלָמִים שְׁשַׁחֲטֵן לְשֵׁם תּוֹדָה לֹא עָלוּ לְבַעֲלִים, לְפִי שֶׁהַתּוֹדָה נִקְרְאת שְׁלָמִים, וּשְׁלָמִים לֹא נִקְרְאוּ תּוֹדָה, ע"כ.

אִם בֵּן מֵה טוֹב וּמֵה נְעִים, דְּבִקְרָא קָמָא דְּכְתִיב גַּבֵּי שְׁלָמִים כְּתִיב 'תִּזְבַּחְתֶּהוּ', רַצָּה לֹמַר דְּוָקָא לְשִׁמּוֹ וְלֹא לְשֵׁם תּוֹדָה, כִּי הַשְׁלָמִים לֹא נִקְרְאוּ תּוֹדָה. אָבֵל בִּקְרָא בִּתְרָא דְּכְתִיב גַּבֵּי תּוֹדָה כְּתִיב 'לְרִצְוֹנְכֶם תִּזְבַּחוּ' וְלֹא תִזְבַּחְתֶּהוּ, לְפִי שְׁאֶפְלוֹ שֶׁתִּזְבַּחוּ לְשֵׁם שְׁלָמִים יַעֲלֶה לְרִצְוֹן, לְפִי שֶׁהַתּוֹדָה נִקְרְאת שְׁלָמִים, לְהִכִּי תִזְבַּחוּ לְשֵׁם מֵה שֶׁהוּא.

לא תעשק את רעך ולא תגזל (י"ט יג)

תורת משה - שיר מעון

רבי שמעון סופר זצ"ל

רמז הכתוב לחלוק עשק הגוי לבין גולתו **יש** לְדַקְדַּק לְפִי פְּשוּטוֹ הִנֵּה לֹא לְכַתֵּב לֹא תַעֲשֶׂק וְלֹא תִגְזֹל אֶת רֵעֵךְ. וְיֵשׁ לֹמַר

פרשת קדושים

במצוה זו יותר מכל המצוות, שרק עליה אמר רבי עקיבא 'זהו כָּלל גדול בתורה'.

ונראה, בהקדים מה שכתבו המפרשים (ע"י שבט מוסר פרק ל) לְבָאָר, בַּיָּצֵד יִתְכַנַּן שִׁישָׁאֵל יִקְיָמוּ אֶת כָּל הַתּוֹרָה וְהָרִי יֵשׁ מִצּוּת שִׁשְׁיִכּוּת רַק לְכַנְיָם אוּ לְמַלְךְ וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה? וְתִרְצוּ שֶׁעַל יְדֵי אַהֲבָה וְשְׁלוֹם שִׁישׁ בֵּין אָדָם לְחֵבְרוֹ, נִחְשָׁבִים יִשְׂרָאֵל לְגוֹף אֶחָד, וּמִמִּילָא כַּאֲשֶׁר אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל מְקַיֵּם מִצְוָה, אֵף שֶׁחִבְרוּ אִינוּ יְכוּלִּים לְקַיֵּם בְּפֶעֶל, נִחְשָׁב לוֹ כְּאִלוּ קַיֵּם אֶת אוֹתָהּ הַמִּצְוָה, וּבְזֶה יוֹכֵן בַּיָּצֵד יְכוּלִּים כָּל יִשְׂרָאֵל לְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה כְּלָהּ.

וזהו שאמר רבי עקיבא, 'זהו כָּלל גדול בתורה', שרק על ידי שיקים האדם את מצוות 'ואהבת לרעך כמוך', יוכל לזכות לקיים את כל התורה. (באדיבות 'מכון חכמי ספרד'

נתיבות)

פרי העץ

רבי יהודה מודרן זצ"ל

על ידי אהבת ישראל אין מדת הדין שוררה

יראה לי על פי מה שכתב העקדה בענין התפלה שמתפלה אחד בעד חברו, על פי מעשה שהיו שני אוהבים נאמנים ואחד נתפס בבית האסורין, ובקש חברו מהמלך שיניח את חברו על שלשה ימים כדי שיצוה אל ביתו קודם שיהרג והוא ערב בעדו, ולזמן המגבל לא בא ונגמר דינו של זה להריגה, וכאשר רצו לעשות בו משפט בא חברו רץ ואמר הגני לעשות בי משפט, ואמר המלך ביון שאני רואה שבאהבתם הם נפש אחת ממש אם כן למה יענש חברו שאין בו חטא כלל, ועל ידי זה פטר את שניהם.

והוא עון שוגג, וכמו שכתבתי לעיל כי מניעת התוכחות גוררת עון לחטא בשוגג.

ואהבת לרעך כמוך אני ה' (יט יח)

יבין שמועה

רבי אלעזר לעוו זצ"ל

עשיית המצוות שלא על מנת לקבל פרס

נראה לי בדרך מליצה, דהנה אמרו רז"ל (אבות פ"א מ"ג) לא תהיו כעבדים המשמשים את הרב על מנת לקבל פרס כו', והעקר שיעשה הכל מאהבת הבורא ב"ה בלי שום פניה שבעולם, וכמו שהקב"ה אוהב אותנו בלי שום תועלת לו ותברך ויכמו שכתוב (ע"פ איוב לה ז, משלי ט יב) 'אם צדקת צדקת לך וגו'.

והנה הקב"ה מכנה בשם דודי ורעי, וכתוב (משלי כו י) 'רעך ורע אביך אל תעזוב', וגם בפירוש רש"י בשבת (לא.) מפרש האי 'רעך' דכתיב כאן קאי על הקב"ה. ובהו יובן דאמר ואהבת לרעך כלומר להקב"ה, כמוך, כלומר כמו שהקב"ה אוהב אותך בלי שום תקנות קבלת טובה ממך, כך אתה תאהב להקב"ה שלא על מנת לקבל פרס.

כסא רחמים

רבי בלפאני הכהן זצ"ל

על ידי האחדות אפשר לקיים את כל התורה

מוכא בירושלמי (נדרים פ"ט ה"ד), 'רבי עקיבא אומר, זהו כָּלל גדול בתורה'. הנה, מדברי רבי עקיבא משמע, שמצוה זו היא כָּלל לכל התורה. ויש להבין, מה המיוחד

בברור שהוא שוגג, וכן משמע מלשון רש"י ז"ל שם.

בהמתך לא תרביע כלאים שדרך לא תזרע כלאים
ובגד כלאים שעטנז לא יעלה עליך (ט יט)

אשירה לה'

רבי שלום גבאי זצ"ל

עשית עניני הרשות ועבודת ה' לשם שמים
 כלי מחשבת שתוף להנאת עצמו

יובן במה שאמרו חכמי המוסר על פסוק (משלי ג ו) 'בכל דרכיך דעה', שיהיו כל מעשיו לשם שמים, אפלו האכילה והשינה וכל עניני הגוף שיהיה לשמה, וכל שכן בתורה ומצות שיהיו בלי פניה.

וזה שאמר בהמתך, רצה לומר עניני הבהמיות של הגוף כמו האכילה ושינה, אפלו הכי לא תרביע כלאים שלא תעשה אפלו בשתוף להנאתו ולהיות בריא לעבודתו יתברך, אלא דוקא לשמה, כמו שאמר רבי (כתובות קד.) לא נהניתי מעולם הנה אפלו כאצבע קטנה, רצה לומר שלא כון להנאתו אלא לשמה דוקא לתמן הניצוצות הקדושות וכדומה.

ואם כן שאתה מזוהר על עניני הגוף, כל שכן שדרך שהיא התורה והמצות, שדה אשר ברכו ה' שהיא עבודת ה', שצריך לא תזרע כלאים אפלו בשתוף כמו שכתבתי ולא יהיה בהם שום פניה, ועל ידי זה ובגד כלאים שעטנז ראשי תבות ש"ך, לרמוז על ש"ך דינים, אז לא יעלה עליך בעולם הבא, שיתפרדו ממנו כל הדינים וכל הקלפות.

והנמשל מוכן, פי על ידי שמתפלל בעד חברו, והינו כי הוא מרגיש בצער חברו כאלו היה צערו ממש, אם כן אומר הקב"ה אם לחברו מגיע צער זה אבל למה יענש זה שאינו מגיע לו צער זה, ועל ידי זה הקב"ה מרחם גם על חברו, אלו דבריו.

ואם כן אם איש ישראלי אוהב את חברו כנפשו, אין במציאות להיות חל ח"ו איזה דין על שום איש ישראלי, כי אפילו אם אחד תיב באיזה ענש אומר הקב"ה אם הוא חטא, כל ישראל מה חטאו להיותם מצטערים בצערו של זה, וזה שאמר ואהבת לרעך כמוך, על ידי זה אני ה' בעל הרחמים.

חמדת ישראל

רבי ישראל יהודה קארפונקעל זצ"ל

לא יתלה חטא חברו בחסרון ידיעה אלא אם יודע וראי שהוא שוגג

נראה לי על פי דאיתא (ביצה ל.) הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין וכו'. ועין ברא"ש שם (ס"ב). ובכך הקשו, דלכאורה אם אמרינן הנח לישראל, אז יהיה בטל המצוה של 'הוכח תוכיח את עמיתך'. ואחד מן התרוצים על זה, דאם הוא שוגג אז אמרינן הנח להם לישראל, אבל אם יודע, ויש לתלות שהוא עושה במזיד, אז מחיב להוכיח אותו עד כדי הפאה או כדי נזיפה, כדאיתא בגמרא (ערכין טו.). וידוע ש'חטא' נקרא שוגג (יומא לו.). וזהו פונת הפסוק 'הוכח תוכיח את עמיתך', ולא תאמר שהוא עושה מחמת חסרון ידיעה, והרי הוא שוגג, ולגבי שוגג אמרינן דהנח לישראל, על זה אמר ולא תשא עליו חטא, שאל תתלה בחסרון ידיעה, רק אם אתה יודע

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלהיך

(ט יב)

יוסף אברהם

רבי יוסף טאלתיאל זצ"ל

עשית תשובה בימי הנעורים ובימי הזקנה

בזהר הקדוש פרש מפני שיבה רצה לומר קדם השיבה חזר בתשובה, ועל ידי זה והדרת פני זקן, שלא יקראו לך זקן וע זקן טפל, באפן שפני הזקנה יהיו מהדרין ומפאריין, כיון שיש לך יראת ה', ויראת מאלהיך. **וכן** אמרו בספר פרק החליל (ג), תנו רבנן יש מהם אומרים אשרי גלותנו שלא בישה זקנותנו, אלו חסידים ואנשי מעשה, ויש מהם אומרים אשרי זקנותנו שפפרה על גלותנו, אלו בעלי תשובה. אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא, ומי שחטא ישוב וימחל לו ע"כ.

וזו אמרו 'מפני שיבה' קדם הזקנה תשוב בתשובה כי זהו המבחר יותר, ואם לא קמת בבחירתך לפחות 'הדרת' ותפאר פני הזקנה, ותהיה מאותם האומרים אשרי זקנותנו שפפרה על גלותנו, דכיון שבאת לימי זקנה ויראת מאלהיך, כי היום כאן ומחר בקבר, וכשתעשה בן 'אני ה' אתנהג עמך במדת הרחמים, ולכן 'מפני שיבה תקום והדרת' סופי תבות מיתה, שם רמז לקום בתשובה קדם שימות.

וזו אמרו רמז הכתוב לא תקפו פאת ראשכם ולא תשחית את פאת זקנה, ירצה, לא תקיפו 'הראש', דהינו ימי הבחירות לא יהיה בתקף יצר הרע ועונות, פדי שעל ידי זה לא תשחית פאת זקנה, דהינו ימי הזקנה, וכמו שאמרו אשרי גלותנו שלא בישה זקנותנו.

וזו אמרו ושרט לנפש לא תתנו בכשרכם וכתבת קעקע לא תתנו בכם, ירצה, ושרט לנפש' היא הנשמה העלובה, לא תשרטו אותה

על ידי הגוף שהוא בשר ושרט לנפש הרוחנית. ועל ידי זה כתבת קעקע הכתוב בפנקס של מעלה, וכמו שאמרו (אבות פ"ג מט"ז) הפנקס פתוח והיד כותבת, אותה פתיכה לא תתנו בכם בעצמכם, פי העונות של אדם תקויין במצחו ובגדיו, נמצא פי פתיבת הפנקס כתובה בעצמכם, זה אמרו 'לא תתנו בכם'.

יהודה יעלה

רבי יהודה חיים הפהן זצ"ל

האם צריך לקום מפני תלמיד חכם סומא

בתלמוד ירושלמי (ביכורים פ"ג ה"ג, ר"ה פ"א ה"ג) מובא, "אני ה'", אני הוא שקימתי עמידת זקן תחלה. ופרש בקרבן העדה (ר"ה ס) 'שהיה אברהם יושב ושכינה עומדת'. וקשה, מאחר שה' מקים את כל מצות התורה כמבאר בירושלמי (ר"ה פ"א ה"ג), מה חדוש יש במה שהודיענו שקים גם מצוה זו של "מפני שיבה תקום".

ויובן בהקדים מה שפתיב החיז"א בספרו 'ברכי יוסף' (י"ד סי' רמד), שאף שאין להוכיח שחייב לקום מפני תלמיד חכם סומא (שאין המתכבד מכיר בכבודו), מפל מקום ראוי לקום מפניו כמבאר בגמרא (חגיגה ה'), שרבי ורבי חייא הקבילו פני תלמיד חכם שהיה עור וברכס' אתם הקבלתם פנים הנראים ואינן רואים, תזכו להקביל פנים הרואים ואינן נראים' (שכינה).

ונראה שזהו כונת הפוסק, כיון ש"אני ה'" שקימתי את המצוה לעמד בפני זקן, אף שאין המתכבד מכיר בזה שקימתי לפניו, לכן גם אתם צריכים לקום מפני זקן סומא אף שאינו מכיר בזה שקימבדים אותו. (באדיבות

'מכון חכמי ספרד' נתיבות)

איפת צדק והיו צדק יהיה לכם (יט לו)

חנפת התורה

רבי אברהם יהושע הטיל מקרא וצ"ל מי שפרע מאנשי דור המבול על אסור גזל קטן פחות מכשעור עתיד להפרע ממי שאינו עמד בדבורו

איתא בגמרא בכמה מקומות (ב"מ מד.) מי שפרע מאנשי דור המבול הוא עתיד לפרע ממי שאינו עומד בדבורו. ולכאורה צריכין לתן טעם למה אמר דוקא מי שפרע מאנשי דור המבול.

ויש לומר דהנה בפרשה זו פתיב 'איפת צדק והיו צדק יהיה לכם', ואיתא בגמרא (ב"מ טז.) מה תלמוד לומר 'היו', והלא היו בכלל איפה היא, ומתוך לומר לך שיהא הן שלך צדק, ולא שלך צדק, כשאתה מדבר הן או לאו קים דבורך וכו'.

והנה מי שאינו עומד בדבורו צריך לומר שהוא סובר דהפרוש בפסוק כפשוטו, לא מבעיא איפה שהיא מדה גדולה שאסור להונות, אלא אפלו היו שהיא מדה קטנה גם כן אסור, דאם לא כן הוה אמינא דדוקא גזל גמור אסור, אבל גזל קטן כמו שנה פרוטה או פחות מזה יהיה מתר, לכן פתיב 'היו'.

אמנם קשה היאך סלקא דעתך דגזל קטן יהיה מתר, הלא כל הענש של דור המבול לא היה אלא על גזל קטן פחות משנה פרוטה כדאיתא במדרשים, אם כן הדרא הקושיא לדוכתא מה תלמוד לומר 'היו'.

ועל כרחק צריך לומר, דלא רצה ללמד מדור המבול דגזל קטן גם כן אסור והיו בא להורות שיהיה הן שלך צדק, לך אמר 'מי שפרע מאנשי דור המבול' על אסור גזל קטן, הוא עתיד לפרע ממי שאינו עומד בדבורו' ואינו רוצה ללמד מדור המבול דגזל קטן אסור.

ואיש אשר יקח את אחת וגו', חסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם (כ יז)

חזושי מהרי"ל דיסקין

רבי משה יהושע יהודה לייב דיסקין זצ"ל כהקרת האח והאחות ידעו כלם שמתו בעונם ולא בעון הוריהם

ונכרתו לעיני בני עמם. תמוה דבכל מקום לא פתיב פלשון הזה, וגם מה הפננה באמרו חסד הוא (עיין רש"י).

ואמר רבנו ז"ל, דהפסוק אמר פאן דינעשה הקב"ה חסד עם אביהם ואמם, דכאשר ימותו שניהם בהקרת האח והאחות, שלא יאמרו עליהם דהם [אביהם ואמם] חטאו בחטא שחייבים עליו צריכי ועל בן מתו ורעם. על כן אמר הפתיב ונכרתו לעיני בני עמם, רצה לומר שהכל ידעו דבשביל חטאם הם מתים ולא בשביל אבותיהם. או דהקב"ה יתן לאבותיהם בנים אחרים שישארו פתיים, וידעו שהם נקיים.

מנושאי הפרשה

סגלה להנצל מן החטא לציר במחשבתו דמות אביו או רבו

אור החיים

רבי חיים אבן עטר זצ"ל

יציר לפניו דמות הוריו להגברת כח הקדשה ולכופ את יצרו

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם. איש אמו ואביו (יט ב-ג). טעם סמיכות מצוה זו למצות קדושים. נתכונן לרמז גם כן גדר לעריות, והוא על דרך מאמרו ז"ל (סוטה לו:) שדרשו בפסוק ויפזו ורעי ידיו מידי אביר

מנושאי הפרשה

וזֶה סמיכות הפתוב קדשים תהיו, ותקון לזה, איש אמו ואביו תיראו הוא אחד, ואת שבתתי תשמרו.

בריתי יעקב

רבי יעקב שטיינר זצ"ל

קיום מצות 'קדשים תהיו' מכת מורא אביו ואמו

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם איש אמו ואביו תיראו. וברש"י איתא הרי גְדוּרִים בְּעֵרִיּוֹת, שְׁפָל מְקוֹם שְׁאֵתָה מוֹצֵא גֶדֶר עָרְוָה אֵתָה מוֹצֵא קִדְשָׁה, וְעֵינַי בְּבַעַל הַטּוֹרִים. וְהִנֵּה אָמְרוּ בְּרַ"ל (סוטה לז:): גְּבִי יוֹסֵף שָׁבָא לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְנִרְאִית לּוֹ דְמוּת דְיוֹקְנֵוּ שֶׁל אָבִיו וְנִצַּל מִמֶּנּוּ, וְאָמְרוּ הַמְּפָרְשִׁים וְ"ל דְּזָה סִגְלָה אִם מְרָאָה בְּעַצְמוֹ בְּמַחְשָׁבָה דְיוֹקְנֵוּ שֶׁל אָבִיו שִׁינְצַל מֵעֲבָרָה.

ועל פי פשוטו אמרו המפרשים, דאם הסתכל בְּאֲבוֹתָיו וְחֹשֵׁב אִיךָ אַעֲשֶׂה רָעָה גְדוֹלָה כְּזֹאת וְאֲבֹהָ בְּזָה אֲבוֹתֵי הַיְקָרִים שִׁיאָמְרוּ הַעוֹלָם אָרוּר שְׂזָה גְדֻלוֹ וְיִלְדוּ, וּמָה גַם בְּעוֹלָם הַבָּא שִׁיְהִיָּה לָהֶם לְבוֹז אִם יְהִיָּה לָהֶם בֶּן כֶּסֶל בְּעַל עֲבָרָה, בְּזָה יִכְנַע לְכָבוֹ וְלֹא יַעֲשֶׂה עֲבָרָה [וכו'].

והנה דבר זה מועיל אם יחשב באביו ואמו שִׁינְצַל מֵעֲבָרָה אִם יֵשׁ לוֹ מוֹרָא, שְׁמַקְיָם 'אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ', אֲבָל אִם מְזוֹלָל בְּכַבּוּדָם אֵין מוֹעִיל, כִּי לֹא אֲכַפֵּת לִיָּה אִם יְהִיָּה לָהֶם בְּזִיוּנוֹת מִבְּנֵם. עַל כֵּן פְּתִיב בַּתּוֹרָה קִדְשִׁים תְּהִיוּ, כְּפֹרוֹשׁ רַש"י הוּי גְדוּרִים בְּעֵרִיּוֹת, וְהַתְקַנָּה הוּא אִישׁ אָמוּ וְאָבִיו תִּירָאוּ, מִתּוֹךְ מִצְוָה זוֹ בְּנָקֵל יָקִים מִצְוֹת קִדְשִׁים תְּהִיוּ כִּנְ"ל.

יעקב' וגו', כי כשתקפתו אשת פוטיפר ליוסף ותקפו יצרו, נודמנה לו דיוקן אביו ואמר לו וכו', מיד יפזו ורעי וגו'.

ושמעתי משם אנשי אמת, כי דיוקן האב תגביר כח הקדשה בפני ותמנעהו מבוא אל התעוב, והוא אומר סמוך למצות העריות 'אביו ואמו תראו', ולזה מי שתוקפו יצרו יציר בין עיניו יולדיו ויהיה לו למשיב נפש.

פרם חמדה

רבי נחמיה הכהן זצ"ל

יציר כמחשבתו צורת אביו ואמו להנצל מן החטא

קדשים תהיו וסמיה ליה 'איש אמו ואביו תיראו', לרמוז מה שאמרו ז"ל (סוטה לז:): דיוסף נצול מעון אשת אדוניו על ידי שנראה לו דיוקנו של אביו. וזהו שאמר קדשים תהיו כמו שאמרו ז"ל פרושים מן העריות, על ידי איש אמו ואביו 'תיראו' ראיה ממש, שישים האדם נגד עיניו דיוקנו של אביו, ועל ידי זה ימנע מעון כיוסף.

עבודת הגרשני

רבי גרשון אשכנזי זצ"ל

צויר דמות אביו ואמו להנצל מהרהורי עברה

איתא בספרים לציר לפניו צורות אביו ואמו, הוא תקנה לזה להנצל מהרהור עברה, ואפשר הטעם בכדי להזכיר את עצמו דע מאין באת כו' (אבות פ"ג מ"א), ולכן גבי יוסף פתיב שראה דיוקנו של אביו ונצל מעברה. וגם שבת קנ"ש הוא תקון לזה, דשבת נקרא אות, 'כי אות הוא ביני וביניכם' (שמות לא יג).

דָּרָךְ יַעֲקֹב

רבי יעקב פיינבוים זצ"ל

כבישת יצור הרע על ידי שיצור נגד עיניו
צורת אבותיו ורבותיו

אֵל תִּפְנוּ אֶל הָאֱבֹת וְאֵל הַיְדְעָנִים (יט ד). פְּתַב הָרַב חוּמַת אֲנָף ו'ל' תִּפְנוּ' רֵאשִׁי תְבוּת אֵל תִּסְתַּפְּלוּ בְּפָנֵי נָשִׁים וּבְגִדֵיהֶם עכ"ל. וְכֵן יֵשׁ לְרַמֵּז בְּקִרְאָה ד'אֵל תִּפְנוּ' אֵל הָאֱבֹת וְאֵל הַיְדְעָנִים, דְּרֵאשִׁי תְבוּת כֵּן, וְאָמַר נְמִי דְטוֹב לְשִׁים נִגְדַּ עֵינָיו צוּרַת אֲבִיו. וְכַכֵּר רַמְזוֹ בְּפִרְשַׁת וַיִּגַּשׁ (בראשית לט יב) וַיִּגַּשׁ

וַיִּצֵא הַחֹצֵצָה דְתַבַּח 'וַיִּצֵא' רֵאשִׁי תְבוּת וַיִּרְא יוֹסֵף צוּרַת אֲבִיו, דְעַל יְדֵי זֶה כָּבַשׁ יִצְרוֹ, וְכֵן צוּרַת רַבּוֹ גַם כֵּן מוֹעִיל לְזֶה כְּמוֹדָע.

לְזֶה אָמַר אֵל תִּפְנוּ, דְרֵאשִׁי תְבוּת אֵל תִּסְתַּפְּלוּ פְנֵי נָשִׁים וּבְגִדֵיהֶם, וְאִם כִּכֵּר פְּנֵה וְרָאָה, תִּקְוֹנוֹ הוּא אֵל הָאֱבֹת וְאֵל הַיְדְעָנִים, שֶׁם רַמֵּז שְׂיִשִּׁים נִגְדַּ עֵינָיו צוּרַת הָאֱבֹת וְהַרְבָּנִים שֶׁהֵם דְעִתָּנִים, עַל דְּרָךְ 'אֲנָשִׁים חֲכָמִים יוֹדוּעִים' (דברים א יג), אִי נְמִי הֵכִי קָאָמַר כְּדֵי שְׁלֵא תִצְטָרְכוּ אֵל הָאֱבֹת וְהַיְדְעָנִים אֵל תִּפְנוּ.

מעשי צדיקים

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' (יט ב)

בשנת תרכ"א, נולד הרה"ק רבי בצלאל יאיר דנציג מאלכסנדר זיע"א בעיר פילץ, בעת שאביו הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זיע"א, כהן ברבנות עיר זו.

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם (יט ב)

אמר הקדוש ברוך הוא לישׂראל, "הואיל ונתקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם, היו קדשים כשם שאני קדוש" (תנחומא ב).

מילדותו נכרו בו אותות של קדשה יתרה, בעודו ילד קטן, סרב לעלות על צוועו ומרר בבכי, לא הועילו כל שדולי אמו הרבנית להרגיעו, והיא לא ידעה כיצד לנהג.

לעשיר גדול שהתגורר בעיר קטנה, היתה בת יחידה שהגיעה לפרקה. גמר העשיר בדתו ללכת ולתור בארץ, לבקש לו חתן מפלג, בנדודיו הגיע לישיבה גדולה ורחוקה, ובקש מראש הישיבה שיבחר לו חתן מתמיד וירא שמים, כשהוא מתחייב לשלם את כלל ההוצאות.

נבנסה הרבנית לחדר בעלה הקדוש, וספרה לו דברים פהנתם. שאל רבי יחיאל, "מי הצייע את מטותו", "המשרתת", ענתה הרבנית, "נו, מוכן הדבר", אמר רבי יחיאל, "לכי את והציעי מטותו שנית, אז ירגע וירדם", ואכן כך היה. (כרמנו ט)

אמר לו הרב שיש בישיבה בחור מיוחד ומעלה מכל בני הישיבה, אם בשכלו הזך, ואם בהתמדתו כי לא יכבה בלילה גרו. העשיר שוחח עם הבחור, הוא מצא חן בעיניו, ולקח אותו כחתן עבור בתו היחידה.

איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו אני ה' אלסיכם (ויג)

בין השיחים התבטא הרה"ק **הצמח צדיק** זיע"א, כי שלש פעמים הבחין באפן מיוחד שזכה לגרם נחת רוח לאמו, ולקיים מצוות כבוד אם כדבעי. היה זה לאחר הסתלקות אביו הרה"ק **התורת חיים** זיע"א, עת נשארה האלמנה הרבנית הצדקת להתגורר בביתה בקאסוב.

על פי בקשתה, תומך היה בנה הצמח צדיק ביהודי בעיר וויז'ניצא, ומקציב למענו תמיכה שבועית בעבור שתייה הוא קרוב משפחה, על אף שהלה היה ממתנגדיו הבולטים של הרבי.

לחסידים היטב חרה הדבר, הם הרבו להפציר ברבם שייפסיק לתמוך באותו ברנש, המנסה להציק לרבי בכל הזדמנות שבאה לידו.

באחד הימים נאמר לצמח צדיק כי הנה מגיעה אמו, מיד רץ כעלם, ומהר לרדת את המדרגות לקראתה, אף שהדבר לא בא לו בקלות, יצא מגדרו לכבדה. הרבי התכופף כדי שאמו תסמוך עליו, וכך סיע לה לעלות והביאה לחדרו.

אחרי כן שאל לשלומה, והתענגו לדעת מה יום מיומים שבאה לבקרו, ומה בקשתה ותעש. השיבה הרבנית, בקשתי שתסוסיף לפלוני קרוב משפחתנו על הסכום שהנך נותן לו, באשר טפלי תליין ביה ומצבו דחוק.

צית הצמח צדיק לדבריה ללא שאלות, הגם שהלה לא היה מהאוהבים לו כאמור, והפטיר, "אחר כך ראיתי שהיא נהנתה מאד, וקימתי בכך מצות כבוד אם בהדור רב".

עברו מספר חדשים מזמן הנשואין, והעשיר מבחין כי חתנו מתעצל בלמודו ולומד רק שעה או שעתים במהלך היממה, הדבר קאב לו ביותר, הוא קרא לחתנו הסרי, והוכיחו על הדבר.

ענה החתן ואמר, "שאל נא את השמש, האם אהד מזל בגי העיר הקטנה פותח ספר פעם בחודש, אני ברוך השם לא עובר עלי חדש ואפלו שבוע בלי עסק התורה, גם אם לא אלמד כל ימי ואשכח מה שאשכח, ישאר בגדי הרבה יותר מאשר תמצא בכל בגי העיר הזאת.

השיב לו חתנו, "דע לך כי לא על דעת כן לקחתיו לחתן, לא לקחתיו בעיר הזאת כדי שתהיה מעלה בין כלם, אלא זכור נא שלקחתיו משיבה פלונית, בהיותך המעלה והמציג מבין כלם.

צריך אהה להיות מתמיד בהשואה לבגי הישיבה בה למדת, שם כלם מתמידים וגדולי תורה, לא בהשואה לעיר הזעירה הזאת, בה כלם אנשים פשוטים.

והנמשל, זאת היא טענת הקדוש ברוך הוא נגד ישראל, הרוצים למצא חן בעיניו, על ידי שהם טובים וצדיקים, בהשואה לפחותים ולכופרים.

על זה אומר הקב"ה לישראל, לא כן הדברים, 'הואיל ונתקדשתם לשמי עד שלא בראתי העולם', דהינן, עוד בטרם נראו הפחותים והכופרים בעולם, כבר קדשתי אתכם לשמי, ואם כן, 'היו קדשים כשם שאני קדוש', בלי הצטרפות נגד הזולת. (אוהל יעקב)

לא תטנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא (יט יז)

התמדתו הנפלאה של הרה"ק **הערוגות הבשם** זיע"א, נבעה מאהבתו היוקדת פיקוד אש לתורה הקדושה, אהבה זו התלקחה בנפשו כפועל יוצא מאהבת גותן התורה? תברך שמו, שבערה בלבו כלפיד אש.

התורה הייתה חמדתו ומשוש רוחו, פומיה לא פסיק מגירסא, הוא לא היה מסגל להבין, כיצד יכול אדם להפרד או להפסיק מיגיעת התורה.

כשיבאו לביתו שני תלמידים להחזיר ספר שנטלו בהשאלה ממנו, ודיקו לבוא בשעה הנקובה שאמר להם מבלי לאחר, השתומם והעיר להם, "כיצד יתכן שלא נמשכתם כלשהו מעבר לשעה המדיקת, מרב התמדה".

כשהבחין בזוג תלמידים מבני הישיבה, שגמשכו אחרי שיחה של רשות, נגש ושאל אותם, "אולי להשאיל לכם תלמוד ירושלמי", הצעירים לא ירדו לסוף פיונתו, והתפלאו על שאלתו.

אבל הערוגות הבשם הסביר להם ברוח טובה, כי לפי ראות עיניו כבר סימו תלמוד בבלי פלו, פשוט הוא דלא נותר להם מה ללמד, לפיכך הוא מציע להשאיל להם את הירושלמי. (תולדות הערוגות הבשם)

פנה הרה"ק **רבי זויד צבי שלמה מלעלוב** זיע"א למקורבו ר' שמואל אהרן ובר ז"ל, בבקשה, אם לא קשה לו, יואיל נא

עוד ארע פעם בערב חג הסוכות שהצמח צדיק התפלל תפלת שחרית בהשכמה, לתמיהת קהל חסידיו. אחר התפלה הורה להם את המרפכה ולנסע לקאסוב ברצותו להנות את אמו.

אמו הצדקת שמחה מאד לקראתו ושאלה אותו, "בני יקירי, מה חדש היום, ומה שאלתך וינתן לך", והוא השיב לה בפשטות, "אמא יקרה אני זקוק לחצי גראצער", מטבע פחות ערך כעין פרוטה, "עבור קניית טבק".

בקר בקש הרבי להראות הכנעה לפניו, שהוא כתנוק הצריך לאמו ותלוי בחסדיה, אף שהוא החזיק ותמד בה. אמו נהנתה ושמחה לבקשתו לתן לו, והרבי נהנה כי גרם קורת רוח לאמו, החיה את נפשה, וקים בזה מצות כבוד אם. (טרפי חודט)

לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פעלת שכירי אתך עד בקר (יט יג)

כאשר קבל **רבי חיים חזקיהו מדיני** זצ"ל, רבה של חברון ובעל ה"שדי חמד" את נעליו המתקנות מידי הסנדלר, דרש הסנדלר שכר מועט עבור התקון, ובידי הרב היה רק שטר גדול.

הסנדלר הודיע שישוב מחר לגבות שכרו, אולם הרב לא הסכים לכך ואמר, התורה צותה 'לא תלין פעלת שכירי אתך עד בקר', אם יש לי רק שטר גדול ואין מי שיפרט אותו, הדבר אינו פוטר אותי.

תוך כדי שיתם נכנס אדם לבית, הרב לוח ממנו את הפרוטות הדרושות, ופרע בשמחה רבה את התשלום לסנדלר. (יחידי סגולה)

לי לתת בעולם הבא דין וחשבון על אהבת חנם, ולא על שגאת חנם".

הוא היה אומר, צריך לקרב כל יהודי, גם אם רחמנא לצלון התרחק מאמונת ישראל, לקבלו בחמימות ובאהבה, כי בסופו של דבר יחזור בתשובה.

משל למה הדבר דומה, לנהר גדול שאינו סובל כל חפץ שאינו שייך לו, אם נופל בו עץ, בהמה, או גופו של אדם וכיוצא בזה, הוא לא יכול לסבל אותו, לאחר טלטול של כמה ימים, הוא זורק אותו אל החוף.

יוצאת מן הכלל היא חתיכת קורת, את הקרח הנהר לא יוציא החוצה, הוא ילטף אותו אלפי פעמים, עד שנמס ונעשה בחזרה מים, זאת מפיון שהמים יודעים שהקרח הוא אץ שלהם, רק בעקבות תנאי מזג האויר, הוא התקרח והפך לקרח.

הוא הדבר עם יהודי שהתרחק מהיהדות ונעשה קרח, צריך ללטף אותו ולקרבו בחמימות עוד ועוד, עד שימס הקרירות ממנו והוא יחזור להיות כאשר היה בעבר. (עולמו של אבא)

באחד מימי חדש כסלו תש"ח, בעת ששהה הרה"ק **האמרי חיים** זיע"א בארצות הברית, התבטא לפני מקורביו כי הוא מדאג שלא הגיעה אליו ידיעה מבתו, ששבה לארץ הקדש.

בהקשר לכך ספר הרבי עבדה דהוי אצל זקנו הרה"ק **הצמח צדיק** זיע"א, בתו היחידה אשת רבי שמואל מסקאהל זצ"ל, הייתה פלתו של הרה"ק רבי יהושע מבעלזא

בטובו לקרא אליו את רבי צבי פסח פרינק זצ"ל. משבא רבי צבי פסח אל הרבי, פתח הרבי בספור.

כידוע היה הרה"ק בעל התפארת **שלמה מראדומסק** זיע"א תלמידו של זקני, הרה"ק **רבי משה מלעלוב** זיע"א, והיה מסור אליו בכל ונפש.

יום אחד הגיעה לאזני התפארת שלמה ידיעה, שדברו עליו סרה בפני רבו הקדוש, והוא מהר ונסע לצאנז, אל הרבי, ואמר, "מזבא בגמרא כי בהמה גסה נקנית במסירה, ישנם חסידים שהם בבחינת 'בהמה גסה', רצונם רק להחניף לרבי, לכן מדברים על האחר סרה בפני הרבי, בטח היה כאן אחד בזה, שפדי למצא מקום בלבו של הרבי, ספר עלי לשון הרע.

דברי התפארת שלמה נתקבלו בשלמותם על לבו של רבי משה מלעלוב, ואהבתו שבה אליו כבתחלה.

בסימו ספור זה, פנה רבי דוד צבי שלמה אל רבי צבי פסח ואמר, "שמעתי כי אחד אמר לכם שכביכול אמרתי שהתפליו שלכם אינם פשרות, להוי ידוע שמעולם לא דברתי על התפליו שלכם, ולא חשבתני על כך כלל וככלל". (אטישות)

לא תקום ולא תטר את בני עמך ואהבת לרעך כמוך (א"י י"ח)

שאלו את הרה"ק **רבי ישראל מוויזניץ** זיע"א בעל **אהבת ישראל**, מדוע הוא אוהב את כלל היהודים, הכי ישנה סבה לאהב יהודי שאינו שומר מצוות. השיב הרבי, "מוטב

כמה פתקאות ואגרות עוברות לפני בכל את ובכל שעה מחלָאים רעים ומקרים רעים שבבני ישראל ה' ישמרנו, וכלום ידוה לבי עליהם כמו על בתי יחידתי.

מכתב הגעתי למסקנה שעדו אין בידי מדת אהבת ישראל בשלמות, דבר זה העציב את רוחי הרבה יותר ממחלת בתי. (סופי קודש)

את חקתי תשמרו בהמתד לא תרביע כלאים שדך לא תזרע כלאים ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך (ויט)

משום חשש שעטנו, נזקרה הנה הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקוזניץ זיע"א ביותר, שלא ללבש ולא לשבת על בגד העשוי צמר.

בנית שהותו בוארשא, התישב בטעות על כסא צמר, ומיד כשהרגיש בכך, קם מהכסא וספר, "בשעת סעודה, הגישו לפני זקני הרה"ק רבי אלעזר מקוזניץ זיע"א חתיכת בשר, מיד אחרי כן באו בני ביתו בחיל ורעדה, ואמרו שהנה זה בשר עגל שנשחט באסור, מאחר והנה תוף שמנה ימים ללדתו.

רבי אלעזר לא נבהל, ורק הודיע בנחת שיתקרו וידרשו. תקרו ודרשו, וראו שהנה זה אחר השמנה ימים, משוודיעו לו זאת, אמר רבי אלעזר כי ברור הנה לו שלא נכשל.

זאת משום הכתוב 'לא יאנה לצדיק כל און', ומי יכול לדעת בנפשו שהוא צדיק. אלא הכונה היא שאם הוא צדיק בענין אחד, בדבר הנה הוא בודאי לא יכשל, מאחר והוא

זיע"א, בעודה סמוכה על שלחו חמיה בבועלזא, חלתה במחלה קשה.

בתקופה ההיא היו שולחים מדי יום ידיעות על מצבה לאביה הקדוש הצמח צדיק, הן במכתבים והן באמצעות הטלגרף. באחד הימים לא הגיעה לויז'ניץ כל ידיעה, ואביה הצמח צדיק לא מצא לנפשו מנוח מגדל הצער.

בנו הרה"ק האמרי ברוך זיע"א דבר על לב אביו הקדוש, כי בודאי התאחר הדאר מלהגיע היום, ואין מקום לחשש חלילה. אכן כך הנה, אחר הצהרנים הגיעה טלגרמה מבועלזא כי המחלה חלפה לגמרי, ורוחו של הרבי שבה אליו, והוא התמלא שמחה.

שאלו האמרי ברוך, 'אבי הקדוש רכב ישראל, היתכן שאיש כמוך יפל מגדלות המוחין ברגע קטן, מחמת שבמשך מספר שעות לא קבל ידיעה על שלום בתו, מה יענו אפוא אזובי הקיר.

השיב לו הצמח צדיק, "דע לך בני שאת כל המדות כולן כבר העליתי אל הקדשה, אף את מדת 'אהבת לרעה כמוך', להגיע לך שיהא 'כמוך' ממש, זו היתה קשה עלי יותר מכולן.

לאחר זמן, סברתי שהשלמתי כבר גם את תקונה של מדה זו, ואין חלוק אצלי בין דבר הנוגע לבשרי ממש, ובין דבר הנוגע לשאר אדם מישראל.

היום בבקר כשעברה השעה הקבועה לבא הדאר ולא קבלתי כל ידיעה מבתי, נבהלתי מאד, ומיד התבוננתי שעדו אין לא הגעתי למדרגת אהבת ישראל בשלמות, שהרי

שמאד קשה עליו להטריח את הרבי לקום מפניו, כי דרכו של האמרי אמת היה לקום מפני רבי בן ציון בהיותו זקן מפלג.

אמר לו הרבי, "הכי אינך שבע רצון שיהיה לי יראת שמים", הלא בפסוק כתוב 'מפני שיבה תקום' וגו' ויראת מאלקי אני ה', על ידי המצוה החשובה לקום לפני שיבה, זוכים להיות יראי שמים. (ויצבור יוסף)

לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמטורה (ט) (לה)

אחר קדוש לבנה, ישב הרה"ק הביית אהרן מקארלין זיע"א עם החסידים, ושוחח עמהם בענין השפעות בעניני גשמיות.

בתוך שיחתו ספר שגדולים שאלוהו, וכונתו היתה על דודו הרה"ק רבי מרדכי מטשערנאביל זיע"א ומתנתנו הרה"ק רבי ישראל מרז'ין זיע"א, מדוע אינו משפיע על אנשיו הרחבה בגשמיות.

היטיבם הבית אהרן, כי אם ימשיך עליהם השפעות, מי יצק עמו בתפלתו, ב'עזרת אבותינו, וב'גשמת'.

סים הבית אהרן ואמר, "היום שבין כף אין מתפללים באפן זה, מוטב כבר שימצא להם ההשפעה והפרנסה בהרחבה". כשמע זאת אחד הנוכחים, נסע מיד לביתו וספר הכל לאביו, והתבטא אליו בלשון, "הרבי פתח את שערי ההשפעה".

בשמעו זאת התחזק אביו, למרות היותו עני וחסר אמצעים, שאפלו עבור הוצאות הנסיעה לרבי לא היה בכיסו, לזה משכנו

נשמר ביותר בעניני אכילה, ברור לו שהוא לא נכשל. כשסים רבי ירחמיאל משה את ספורו, קראו לבעל מלאכה שדק ביסודיות את רפוד הכסא, וראו שהוא נקי משעטנז. (אבני אפד)

ובגד בלאים שעטנז לא יעלה עליך (יט יט)

במטרה לשאף מעט אור לשמירת בריאותו, הזמנה למעונו של הגאון רבי אליהו מוילנא זיע"א עגלה נוחה, באמצעותה הוא יצא לנסיעה קצרה מחוץ לעיר, שם ישאף אור צח בין הפרדסים והשדות.

התפצים והספרים כבר הונחו על העגלה, והגאון עמד לעלות ולהתישב בה, אולם כאשר הציג את כף רגלו עליה, קפץ וירד מהעגלה באמרו, "המרכבה הזאת היא מרכבת היצר, היא מרפדת בשעטנז". מקרביו נסו להסביר לשוא כי צמר הרפוד הותקן מחמר של התר, הוא החמיר ומאן לעלות עליה. (הגאון החסיד מוילנא)

מפני שיבה תקום וגו' ויראת מאלקי אני ה' (יט לב)

רגיל היה החסיד הנודע רבי בן ציון אוסטרוברגר זצ"ל, להשתתף בשעור אותו מסר הרה"ק האמרי אמת זיע"א לבניו ולחתניו מדי יום. ארע שרבי בן ציון התעכב במספר רגעים להגיע לשעור, ומאחר ושמע מאחורי הדלת שהרבי כבר החל למסור את שעורו, חשש להפריע לרבי ולא נכנס לשעור.

בערב כשנכנס לחדר הרבי, שאל הרבי מדוע לא בא היום אל השעור, והוא השיב

בכל חיי עדין לא ראה התנהגות כשרה כזאת.

כל פעם חושש הוא מהמוכרים, שמא יכניסו בחטים אבנים וכדומה, כדי להקביל את המשקל ולקבל תשלום גדול מהמגיע להם, כפי שארע לא אחת. ובכלל, אם רואים איזו טעות לטובתם, שותקים המה ואינם מודים על כך, עתה בא לפניו איש ישר מאד, שהעמידו על טעותו.

בשמעו זאת, פקד בעל הבית על האחראי על החשבונות שמכאן ואילף יעסוק במסחר החטים רק עם החסיד הזה, בכל עת שתגיע אגיה עם חטים, יקנה אך ורק ממנו, וישלם לו כפי הנצרך.

בידי החסיד נשאר סכום כסף מרוחי מכירת החטים שהיו בספינה, הוא נסע חזרה לביתו להביא את משפחתו לקניב ולהתישב בה, והמשיך לעסק במסחר החטים, בו הצליח ביותר. (מאורי אש)

אל תפנו אל האילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני ה' אלקיכם (יש ד)

אברהם חסיד וירא שמים, אשר למוד היה להגביה קולו בתפלתו, ברעש גדול ובתנועות עצומות עד אשר נעו אמות הספים, הגיע להסתופף בצלו של הרה"ק רבי גדוק הנהן מלובלין זיע"א.

חסידי הפהו שלא היו רגילים בגון אלה, ולא זו הדרך היתה לתפלתם, בקשוהו לחדל ממנהגו זה אשר בידו, או לחלופיו, למצא מקום אחר לתפלתו, אך הלה שסף רגיל היה לראות אצל רבו הראשון, לא חשב להענות לבקשתם.

סכום כסף להוצאותיו הנחוצות, נסע אל הבית אהרן, ואמר שהוא שמע כי הרבי אמר שהוא פותח דלתות שיערי ההשפעה לחסידים, והוא בא לבקש על השפעה.

הורה לו הבית אהרן שיקום ויסע לקניב, והחסיד המשיך מחדר הרבי לקניב, מבלי שיהיה בידו ולו מטבע קטנה לקנות מעט סחורה למשא ומתן. בהגיעו לקניב, לא דע לשית עצות בנפשו, להיכן יפנה במצבו הנוכחי.

הסתובב החסיד ושוטט בעיר, עד שהגיע לנהר, והתישב לצדו אחוז שרעפים, כעבר זמן קצר ראה לפניו אגית מסע עם חטים למכירה, המותקרת ובאה לעברו. משהטילה עגן על שפת הנהר, ירד מהספינה כפרי שנגש אליו ושאל, האם ברצונו לקנות את החטים שבספינה.

החסיד השיב שאין עליו כסף לשלם עבור החטים, אך הכפרי שהיה אדם פשוט מאד, עד כדי שלא ידע אפלו לערוך חשבון, הציע לחסיד למכור עבורו את החטים, לאחר שהוא ימכר את החטים בעיר, יקבל את שכרו באחוזים.

התרצה החסיד להצעה, לקח את הסחורה לעיר, ומכרה לטוחן החטים. לאחר שנשקלה הכמות על ידי האחראי על החשבון בטחנת הקמח, העיר לאחראי כי טעה ורשם בפנקסו יותר מהסכום המגיע לו, עבור כמות החטים שהביא.

התרשם האחראי מהאדם הנאמן, עד כדי שנקנס מיד למשרדו של בעל טחנת הקמח, והביע את גדל התפעלותו מנאמנותו וישרו של החסיד,

התפלה בהתרגשות עצומה וכל עצמותיו דא לדא נקשו, ואדם מניחו בזוית זו ומוצאו בזוית אחרת.

חבריו של אותו תלמיד, היו גוערים בו באשר לא היתה דעתם נוחה מדרכו, עמד האברך לפני רבי אלימלך, והתאונן על חבריו המציקים לו ומלעיגים עליו, אמר לו הרבי, הלא הדין עמכם, כי גברה היא בידך.

דע כי אתה עובר על 'לא תפנו אל האלילים'. 'אלילים' מלשון א-ל, כלומר דבר שאין בו ממש, מי שפונה לדבר שאין בו ממש ועושה ממנו עבודה, הרי הוא כעובד עבודה זרה.

שבן אם עומד אדם בתפלה, בלבו יוקד יקוד כיקוד אש, והאש פורצת מתוכו בתנועות נרעשות ובקולי קולות, יאה ויאה. אבל מי שעושה כן ולבו בל עמו, הוא רק ראה את רבו עושה כך, הרי הוא בכלל פונה אל האלילים.

ממטיילי משלים שבין החסידים היו אומרים בזה משל נאה, אדם טובע בנהר, אחוז אימה ופחד, והרי הוא צועק בקולי קולות ומקרטע ידיו ורגליו. אלו יעמד כנגדו אדם על היבשה ואין פחד לנגד עיניו, ויעשה כמעשה הטובע בנהר, כל עצמו צריך בדיקה, שמא אין דעתו שפויה עליו.

אבל באמת מקרא מלא הוא, 'לך דמיה תהלה' (תהלים סה ב), ו'מה ה' דורש ממך כי אם' וגו' 'הצגע לכת עם אלקיך' (מיכה ו ח). (מחודד טל מחס)

ויהי כדברם אליו פעם בפעם, ולא שמע אליהם, ועוד הוסיף כהנה וכהנה תנועות וגניחות ויללות, ובאמצע תפלתו הנה מתחטט בלשון אידיש בקריאות, כגון "אבא מתוק", "המרחם", "דודי", ועוד, פקעה סבלנותם של בני החבריא על כי בלב עליהם את תפלתם, ולא יכלו שאת עוד.

קמו כמה מבני החבורה, ועשו בו מעשה, עודו עומד בתפלתו, מתחו אותו על השלחן, והרביצו בו 'משכנתא', המפשטת עקמומיות שבלב.

בכל הפעמים שהיו חבריו מציקים לו, הנה אותו אברך מן הנעלבים ואינם עולבים, אך הפעם לא יכל לחשות עוד, כי באמצע התפלה עשו בו מעשה, הוא דמה בנפשו כי קנאת ה' אכלתהו, וגמר בדעתו, אלף ואספר את כל הדברים לרבי.

ירא שמים הנה אותו אברך, הגם שמאד לא נעמו לאזניו הדברים אשר שמע מפי הרבי, שהרי לא אותו הצדיק כי אם את בעלי פלוגתתו, כשיצא מבפנים לא הסתיר דבר מכל אשר אמר לו הכהן.

"נכנסתי" וספרתי לרבי את כל אשר אתם עושים לי בזמן תפלותי, ובמיוחד את אשר עשיתם עמדי היום, ויהי כאשר כליתי דברי, כה היו דבריו אלי, כבר הנה מעשה דומה לזה בזמנו של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א.

בבית מדרשו הנה תלמיד שהרגיל עצמו לעשות כמעשי רבו, והנה משמיע קול גדול בתפלתו, בתנועות בעויות וברעש גדול, כדרך שהיתה דרכו של הרבי ר' אלימלך,

מלוה מלכה

ספורים מהבעל שם טוב ורמלמידיו

מיד הלכו ותפסו את האברך, אבל כשהביאוהו לפני הרמ"א, ראה מיד שזהו רבי חיים עמו למד שנים רבות, וכבר לא פגש בו כמה שנים. נכנס עמו הרמ"א לחדר, שאל מה זה ארע עמו, ומה פשר הרנוגים.

ספר האברך כי בכונה אמר שהוא עוזב את העיר, אף באמת מצא לו שדוד, את בתו של האופה. הוא הביא בחשאי מנין אנשים, נשא אותה בחפה וקדושיו, כעת האופה גותו להם את כל צרכיהם, והוא יושב ולומד יומם ולילה באין איש מכיר בו, ואף אחד לא מכיר ויודע הימנו.

בקט רבי חיים מהרמ"א שאף הוא לא יגלה את סודו לאיש, ושב לביתו הדל אשר בקצה העיר. החליט הרמ"א ללכת לחזות במו עיניו את המתרחש בבית ידידו המסתיר עצמו, בחצות הלילה יצא בחשאי, עמד ליד חלון דירתו של האברך, ושמע שני אנשים לומדים. **הרמ"א** לא המתין ומיד נקט גדלת רבי חיים, אף כאשר פתח לו חברו, השתומם להנכח כי הוא לומד לבדו ואין איש עמו. שאל הרמ"א היכן האיש השני, ולרבי חיים לא נותרה בררה אלא להודות שהיה הוא אליהו הנביא שמגיע ללמד עמו.

בשימע זאת הרמ"א, בקש משתפו לשעבר לשאל את אליהו הנביא מדוע אינו מגיע גם אליו, עשה רבי חיים כמבקשו, אחר בא לבית הרמ"א, ובפיו תשובתו של אליהו הנביא, רבי משה איסרליש אדם גדול מאד, אבל אליהו הנביא לא יכול להסתובב אצל אנשים שיש להם "שרוולים רחבים", הינו שמכרחים להתנהג בהרחבה ובגדלות. (אריה טא)

שמעתי מחכם אחד שקבל מהזקנים, שרבנו **האר"י הקדוש** יצ"ל החל לדרש קצת בקבלה אחר פטירת רבנו **הרמ"ק** יצ"ל, והרב הגדול **רבי דוד בן זמרא, הרדב"ז** יצ"ל, שהיה רבו של האר"י, הורה לו שלא ידרש ברבים בנסתרות.

משהגיע לאזני הרדב"ז השמועה כי ממשיך האר"י לדרש בעיני חכמת הנסתר, שלח לקרותו אליו. ביני לביני נתגלה אליהו הנביא זכור לטוב לרדב"ז, כאשר בא האר"י לפניו אמר לו רבו, "לך בכחך ודרש על דרך האמת, כי לך יאה". (סם הגדולים)

חבר קרוב היה לרבי משה איסרליש יצ"ל, שעמו למד בחברותא, ושמו **רבי חיים בן רבי בצלאל** יצ"ל, אחי המהר"ל מפראג יצ"ל, בעל **ארץ החיים, אגרת הטויל**, ועוד, כעבר זמן עזב רבי חיים את קראקא והגר לעיר אחרת, ודרביהם נפרדו.

אחר מספר שנים פרצה מגפה בקראקא שהפילה חללים רבים, כנס הרמ"א את בני קהלתו לתפלות ותחנונים למען העברי את רע הגזרה, ובסיום התפלה בקש את אנשי קהלתו לחקור ולפשפש, שמא ימצאו דבר עברה בעיר, הגורם לצרה הגדולה.

בא לפניו אחד מבני העיר, ושח לו כי מאן דהוא אמר לו שמצא עברה במשפחת האופה של העיר, בתו מתגוררת עם אברך לא מכר, ולא יודעים אימתי הם נשאו בחפה וקדושין כדת משה וישראל.

מילין קירין ויהודשים נפלאים מהוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד חי אביהנצרא שליט"א

מִי־הֵתָא

חֲזָה־תָא

חֲזָה־תָא דְאִוְרֵי־תָא
יסוד חדש ונפלא על הפרשה

צידה לדרך לימי זקנותו ולעולם הבא

שזכר, הם אומרים על אלו שעדיין ילדים ולא חטאו עדיין, אשרי להן, ומי שחטא ועדיין בילדותו - ישוב אז ומחול לו, כי התשובה בילדותו מעולה ביותר כמו שאיתא 'אשרי האיש' וכו' כשהוא עדיין איש.

וזהו שדרשו בווהר הקדוש מפני **שיבה תקום והדרת פני זקן**, שהתורה מזהירה את האדם מפני **שיבה** קודם שיבוא ימי השיבה שלך, **תקום** שוב בתשובה שלימה ותהיה קומתך שלימה, **והדרת פני זקן** כי זהו ההידור של ימי הזקנה שלך. כי לאחר מכן כשכבר אין כוחותיך במותניך לעשות עבירות ואז תשוב בתשובה לא תהיה זאת תשובה שלימה וטובה.

ככל שמקדים תשובתו יכול להרבות אוצרו בתורה ומצוות

ובאמת, אם נתבונן בדבר נראה, כי גם לולא הסיבה שהתשובה בימי הזקנה פחותה במעלתה מימי עלומיו, היה מתחייב הדבר מצד ההגיון שבו, שכלל שיקדים לשוב בתשובה, יוכל למלאות עוד ימים בתורה ועבודה. ואם תאמר מהי הנחיצות, הלא יבוא יום ואקיים את התורה והמצוות בהידור. אין הדבר נכון כלל וכלל, שהלא גם אם ינצל אדם כל ימיו בשלימות, עדיין אין זה כי אם טיפה מן הים לשנים בהם תתענג נשמתו בגן עדן בזכות אותם המצוות, שכן מהם ימי חלדו של האדם, לעומת שנותיו בעולם הבא. כדברי מר עוקבא (כתובות סז:) שקודם פטירתו ביזבז מחצית ממונו באמרו 'זוודאי קלילי ואורחא רחיקתא', ופירש רש"י: 'צידה קלה הכינותי לדרך רחוקה שאני יוצא לה'. לפיכך כפי שימלא האדם יותר ויותר את

התשובה המעולה בעודו בכוחותיו

מפני שיבה תקום והדרת פני זקן (יט לב). בווהר (קדושים פז). פירשו 'קודם שיבה דליך תקום'. והנה יש כאן נקודה יסודית שעלינו לשים עליה דגש בשליחותנו בעולם הזה, והיא מה שכתב דוד המלך ע"ה בספר התהלים (ק"ב א) 'אשרי איש ירא את ה', ובגמרא הקשו (ע"ז יט). 'אשרי איש ולא אשרי אשה'. ותירצו 'אמר רב עמרם אמר רב, אשרי מי שעושה תשובה כשהוא איש'. וברש"י: 'כשהוא בחור בכוחו. כלומר ממחר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה'. שבעוד האדם צעיר לימים שרתחת דמו בכוחה ויכול לעשות עבירות, ובכל זאת עושה מצוות ומכיר בוראו - אשריו. אולם אם בגיל הבחרות לא עשה תשובה ומעשים טובים ורק בזקנותו נזכר אין זה תשובה מעלייתא.

החזרה בתשובה קודם ימי הזקנה היא

הדרת פניו שלא יתבייש בזקנותו

לכך בשמחת בית השואבה היו חסידים ואנשי מעשה אומרים 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' (סוכה נג.), וברש"י: 'שלא עברנו עבירה בילדותנו, לבייש את זקנותנו'. שעוד קודם הגיעם לזקנה שבו בתשובה שלימה ולא התביישו בזקנותם, שעתה אף אם ישוּבו בתשובה לא תהיה תשובתם שלימה ומעולה. וממעמד קודש זה שמשם שואבים רוח הקודש, יצאה הקריאה לכל אחד ואחד שיתעורר לשוב בעודו בכוחותיו, דאיתא שם 'אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב ומחול לו', ופירש **המהרש"א** (ה"א שם): דשתי כיתות הזקנים

דין' על מעשה העבירה 'חשוב' על הזמן שיכול היה לסגל מצוות

מעשה נבוא לבאר מה שאמרו חז"ל בפרקי אבות (פ"ג מ"א) 'ודע לפני מי אתה עתיד ליתן דין וחשבון'. וכבר עמדו המפרשים לבאר מהו הדין ומהו החשבון שאמר התנא, לכאורה משמעות אחת לשניהם. וביאר הגאון מוילנא ע"ה (שנות אליהו לקוטים) כי אכן שני דברים רצה התנא להשמיענו: 'דין' - שדנין אותו על שעבר עבירה. 'וחשבון' - שבשעה שעשה העבירה יכול היה לעשות מצוה או ללמוד, שמחשבים העתים ורגעים שהיו לריק ומענישין אותו על זה, מלבד שעונשין אותו על העבירה גופה שעשה.

ובדברינו ניתן להעמיס עוד בכונתנו, כי מחשבים עם האדם את הזמנים בהם יכול היה לעסוק בתורה ומצוות וחטא בהם, ואם חזר בו אך בוקנתו הרי שיחשבו את הימים שבהם יכול היה לשוב קודם בוא ימי הזקנה, ובאסימות לבו בחר להמירם בהבלים וחטאים, ומשכך הפסיד זמן יקר ועצום. והוא הדבר שבא התנא הקדוש לעוררנו, 'הסתכל בשלושה דברים ואין אתה בא לידי עבירה וכו' ודע לפני מי אתה עתיד לתת דין וחשבון', שכאשר ישיב אל לבו בהסתכלות ובהתבוננות שיבוא יום ויצטרך לתת חשבון על הימים שאיבד, יבין עד כמה ראוי לו לשוב בהקדם כדי שיוכל למלאות ימיו בתורה ומצוות.

כליו בצידה לדרך, כך יכול להיות בטוח בדרכו.

והמקום בו יכול לקחת עמו צידה לדרך הארוכה הוא רק בעולם הזה, שמתוך קושי והסתר עובד את ה' ומתגבר על יצרו, ואוסף, הוזהר לאמתחתו אוצרות מצוות ומעשים טובים. ובכך מכין ומזכך נשמתו לשוב אל בית אביה להנות מזיו יקרו ושכינתו. אם כן מי פתי להעביר רגע מימיו בלא שישב אל בוראו ויעבדנו בלב שלם, ובודאי שלא ימתין לימי הזקנה ויאבד זמן יקר ונחוץ.

שתי סיבות לדהיית טענות יצרו הרע

אשר על כן, אף אם יבוא היצר הרע לפתותך ולגנוב את לבבך, באמרו: 'הלא החיים לפניך שמח בני מאשר תמצא, ובבוא ימי הזקנה או אז שוב בתשובה שלימה ותן כל כוחותיך לעבודת ה'". ראשית, הקהה את שיניו בדברי חז"ל 'אשרי איש' - שעושה תשובה בעודו איש, כי כששב בזמן שכבר כוחות גופו אינם כבעבר, הלא אינה תשובה מעולה. ובכלל, גם אם אנצל כל ימי בשלימות, עדיין לא אבוא כי אם לטיפה מן הימים השנים בהם התענג נשמת בגן עדן בזכות המצוות שאצליח לצבור. עזוב את נפשי והניחה לי לדאוג ולצבור אוצרות בטרם יבוא זמן שלא יועילו, 'כי אין מעשה וחשבון ודעת וחכמה בשאלו אשר אתה הולך שמה' (קהלת ט').

מִידָתָא דְפִלְיָאָה

כל ישראל מובטחים לבוא אל הקדושה

קְדוּשִׁים תְּהִי כִי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' וְגו' (יט, ב).

והנה קדושים תהיו הוא גם לשון ברכה שנבוא אל הקדושה, ומי שמכין עצמו לקדושה בודאי תתקיים בו הברכה, וראה באגרא דכלה (קדושים ד"ה דבר) שברכותיו של משה רבינו יש בהם כח להתקיים, וצויה הקב"ה למשה רבינו שיברך את ישראל בפיו ויאמר להם 'קדושים תהיו', ובכח ברכתו יצא הדבר אל הפועל ויזכו לבוא אל הקדושה.

וכן פירש מו"ח אבי בע"ה: 'זאת הברכה אשר ברך משה איש האלקים את בני ישראל לפני מותו' (דברים לג א), שהברכה שברך משה היתה 'איש האלקים', כלומר שייגעו למעלתו שהיה 'איש האלקים'.

לכל ישראל יש חלק ושייכות אל הקדושה

ואכן לכל ישראל יש חלק ושייכות אל הקדושה, ואף זה נכלל באמרת אלוה צרופה קדושים תהיו, ולא נאמר 'קדושים היו' אלא 'תהיו', ואין זה לשון ציווי אלא לשון עתיד, ומובטחים אנו לבוא אל הקדושה בכח התורה בדברי הוזהר הקדוש (קדושים פ): 'קדושים תהיו' תהיו ודאי. וכן אמר היהודי הקדוש ע"ה שלושה שותפין באדם, הקב"ה ואביו ואמו, ומצד חלקו של הקב"ה בודאי מוכנים אנו אל הקדושה, וזהו שאמר הכתוב קדושים תהיו כי קדוש אני, ומצד שאני קדוש מתייחסת הקדושה גם אל האדם.

שכן בני ישראל מלאים בפנימיותם שמות קדושים, כמו שנרמז בפסוק (שמות א א) 'ואלה שמות בני ישראל', לומר ששמות הקדוש מצויים בתוכם. ומשכך כפי גילוי הקדושה באדם כך זוכה להכין בקרבו מקום משכן להשראת השכינה, ולקיים בעצמו את המצוה 'ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם' (שם כה ח), שעל ידי קידוש רמ"ח האיברים בקיום המצוות זוכים ל'ושכנתי בתוכם' בתוך בני ישראל ממש. וע"י שאדם עושה ככל שביכולתו לקדש עצמו זוכה ומקבל סיוע וכוחות קדושה מלמעלה להתקדש עוד ועוד ללא גבול ומידה.

ברזא דאח"ד רמזים נפלאים על סדר הפרשה

וזה מרומז 'ביום עשות ה' אלקים' רצה לומר שמשם אלקים שהוא מרומז לדין עושה שם הוי"ה שהוא שם החסד והרחמים על כנסת ישראל.

נאה לקדוש שיהיו משרתיו ומקדישיו קדושים

כשנתבונן בעיקר הדבר נמצא שלפי משפט האמת כך ראוי להיות, שמשרתיו של הקדוש ברוך הוא קדושים וטהורים כיון שהשם יתברך בעצמו קדוש וטהור, ולכן נצטוינו במצות **קדושים תהיו** ובצידה ניתן טעמה **כי קדוש אני ה' אלקיכם**, וכפירוש **רבינו יוסף בכור שור** (מבעלי התוספות) כי 'נאה לקדוש פאר מקדושים', שהרי אין מושל קדוש יכול לסבול סביביו משרתים אלא אם כן קדושים, כדכתיב (משלי כט יב) 'מושל מקשיב על דבר שקר כל משרתיו רשעים', אמנם גם כן להיפך אם לדבר אמת אזי כל משרתיו צדיקים כמו שאמרו בגמרא (חולין ד:), שכל אדון כדומה לו, וכל שכן מלך מלכי המלכים שראויים להיות משרתיו קדושים.

ובשערי תשובה לרבינו יונה (שער ג אות קנ"ח) מוסיף ללמדנו שהרי הדברים קל וחומר, ומה כלי השרת הגשמיים שעובדים בהם לפני השם יתברך בבית המקדש צריכים להיות קודש, על אחת כמה וכמה בני ישראל שהם עצמם נבחרו לעבוד את ה' בודאי צריכים להיות קדושים.

ועתה עמוד והתבונן בגודל חיובנו לקדש את השם, כי עיקר מה שקידשנו השם יתברך בתורתו ובמצוותיו והבדילנו להיות לו לעם כדי לקדשו וליראה ממנו, ולכן ראוי להיות קדושים, ושים לבך להבין שהעניין מפורש בפסוק (להלן כב לב) 'ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני ה' מקדשכם'. ונאמר (תהלים קיא ט) 'ציוה לעולם בריתו קדוש ונורא שמו', פירוש בעבור כי 'קדוש ונורא שמו', 'ציוה

קדושת ישראל מקל וחומר

אות ה"א קטנה רמז להקטין ענייני עולם הזה והתענוגים

קדשים תהיו כי קדוש אני ה' אלקיכם (יט ב). עניין קדושת האדם נרמז בתורה הקדושה תיכף בבריאת מעשה בראשית, כמו שדקדק **במאור ושמש** בפסוק (בראשית ב ד) 'אלה תולדות השמים והארץ בהבראם ביום עשות ה' אלקים' וגו' הטעם מדוע נכתב ה"א זעירא בתיבת 'בהבראם', וגם הטעם על כפל השמות 'ה' אלקים'. אך מבאר על פי מאמר חז"ל הידוע (מנחות כט:), 'כי ביה ה' צור עולמים' (ישעיה כו ד), עולם הבא נברא על ידי האות יו"ד ועולם הזה נברא על ידי האות ה"א, ואכן דרשו חז"ל (שם) 'בהבראם', בה' בראם, ויראה שעל כן האות ה"א קטנה, שיראה האדם להקטין אצלו ענייני העולם הזה והתענוגים. והוסיף לרמזו גם בדברי חז"ל (זוהר הקדמה ג: ב"ר יב ט) שדרשו 'בהבראם' 'באברהם', כי כמו אברהם שמאס בתענוגי עולם הזה ושם ליבו וחפצו רק להודיע אלהותו לכל באי עולם ולפרסם כי הוא לבדו ברא כל העולמות, כמו כן יתנהגו כל באי עולם.

הממעט בתענוגים זוכה להפוך מידת הדין לרחמים

ומבאר עוד שאולי לזה ירמוז מלת 'אלה תולדות', שכידוע כל מקום שנאמר 'אלה' פסל את הראשונים, כלומר שפוסל כל ענייני עולם הזה שנבראו בששת ימי בראשית, שלא לרדוף אחר התענוגים והבלי העולם, רק להקטין הכל בעיניו, כאשר האות ה"א של הבראם היא קטנה, שבה נברא עולם הזה. ועל כך באו כפל השמות 'ה' אלקים', רצה לומר, מי שמתנהג כן ומקטין בעיניו ענייני עולם הזה ורק בתורת ה' חפצו, מהפך בזכותו מידת הדין למדת הרחמים,

המשך בעמוד הבא

אפילו תורה אין לו (יבמות קט:), אלא יאחז דרכו בתורה ויראת שמים וגמילות חסדים, וזה שמצינו רמז 'תורה' בגימטריא 'גמילות חסדים' ובגימטריא 'יראת', כי שלשתם עניין אחד להם, התורה בדיבור והיראה במחשבה וגמילות חסדים במעשה, להכניע כל כוחות היצר הרע ולבוא לעבודת ה' כראוי וכנכון בלי שום מניעה. ועל זה אמרה תורה **קדושים תהיו** שבבואנו לעסוק בתורה צריכים להכין עצמנו מקודם, להיטהר ולהתקדש להכין בקרבנו מקום ראוי לקדושת התורה, בבחינת 'כל שיראת חטאו קודמת לחכמתו חכמתו מתקיימת' (אבות פ"ג מ"ט), להקדים יראת שמים ללימוד התורה שהיא החכמה האמיתית חכמת התורה, ואף על פי שאי אפשר לבוא ליראה בלי תורה, כמו שאמרו (שם פ"ב מ"ה) 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד', מכל מקום אין להתחיל בלימוד התורה בלי להקדים תחילה את היראה, וכן לטהר את מידות הנפש כמו שכתב **בשערי קדושה** (ח"א שער ב) כי המידות הרעות מונעות את האדם מלקיים תורה ומצוות לשם שמים, ורמז לכך כי האותיות הקודמות ל'תורה' הן 'קדשה', לרמוז לאדם שיקדש עצמו מתחילה כדי שיהיה כלי מוכן למעלת התורה.

סור מרע קודם לעשיית הטוב

וכך היא הדרך בכל ענייני עבודת ה' יתברך, כי עבודת ה' דורשת מן האדם להתרחק מדברים שאינם ראויים קודם בואו לעסוק בעבודת בוראו, כי בעוד האדם שקוע בתאוות החומר אינו ראוי לעמוד ולשרת לפני ה', וביותר אם עבר תחילה על מצוות ה' אשר לא תעשינה, בודאי יש לו להקדים תשובה וחרטה על העבר קודם שיכניס עצמו בעול עבודת ה', וזהו שהקדים הפסוק 'סור מרע' קודם 'ועשה טוב', כי זהו הסדר הנכון לסור תחילה מהמעשים הרעים כדי שתהיה עבודתו רצויה במרום.

לעולם ברייתו' וקדשנו במצוותיו לקדשו וליראה ממנו, על כן כתוב אחריו (שם פסוק י) 'ראשית חכמה יראת ה'". והדרך להגיע לכך, על ידי שנתקדש בקיום המצוות נחשב בהקדישנו את השם יתברך עם הקדושים העליונים שמקדישים ומעריצים אותו, כמו שנאמר (שם פט ח) 'אל נערץ בסוד קדושים רבה ונורא על כל סביביו'.

תורה וקדושה - תרין רעין שלא מתפרשי

התורה מהפכת החומר לרוח

יש עוד לאלוה מילין יקירין בספרן של צדיקים, אשר בשגב קדושתם הנחילו לנו בעין יפה את הדרך נלך בה להיכנס ולטעום מעץ החיים כי טוב ומשיב נפש. ונביא מקצת דבריהם הקדושים, דהנה ידוע שאין דבר גדול בעולם כקדושת התורה, מן השמים זיכו את בני ישראל למסור בידם חמדה גנוזה שהיתה גנוזה במרום תתקע"ד דורות קודם לבריאת העולם, וכן הרמז 'תורה' במילוי אותיותיה עולה כמנין תתקע"ד, והיא תורת אמת ומסייעת ביד העוסקים בה לבוא אל האמת, וזהו הרמז 'אמת' במילוי אותיות בגימטריא 'תורה', ואין שום מציאות לבוא אל האמת מבלעדי עסק התורה לאמיתה. ובכוח התורה זוכים לבטל את היצר הרע וכל כוחותיו לבלתי ישלוט באדם, וכמו שכתב **מו"ר זקני אביר יעקב ע"ה** בספרו **אלף בינה** (אות גימ"ל ס"ק ו) 'תורה' בגימטריא 'לילית סמאל', ללמדנו שבעסק התורה זוכים להכניע את כוחות היצר כמו שאמרו חז"ל (קידושין ל:): בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו.

קדושים תהיו - הקדמת הקדושה ללימוד התורה

אמנם תורה לבדה אין בה די להתגבר על כוחות היצר הרע, וכל האומר אין לי אלא תורה

מילין יקירין

פרקי הדרכה ועבודת ה' על סדר הפרשה

קדושים תהיו - הכנת הקדושה לכלל התורה והמצוות

קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם (י"ט ב). פרשה זו יפה נדרשת ויפה דורשת מכל אדם מעם ישראל עיקרי ויסודות קניית קירבת ה' ועבודתו. הנה, כל חפצי העולם הם מצוה או עבירה, ואין שום מעשה שהוא בבחינת רשות, כי גם מה שנראה כמעשה היתר, תכליתו היא או לקרב את האדם לעבודת הבורא או להרחיק אותו, וכפי שביאר הרה"ק רבי חיים מקוסוב **ע"ה בתורת חיים** (כי תצא ד"ה כי) על דברי חז"ל באבות (פ"ו מ"ג) שלמד דוד מאחיתופל שני דברים, ושלכן קראו 'רבי אלופי ומיודעי', וקשה, וכי בשני דברים קורא עליו תארים מופלגים אלו. אלא הכוונה שלימדו שבעולם הזה ישנם רק שני דברים - או מצוה או עבירה, ואף בדברי הרשות אם משתמש בהם לשם שמים הרי נעשים מצוה, ואם חלילה הולך בשרירות לבו, עבירה בידו. ולכן קראו בתארים מופלגים כאלו, כי זה עיקר ויסוד כל התורה. וזו עבודת האדם לברר כל מעשיו שלא יהיו כי אם לתכלית אחת לסייע בידו לעבודת ה'. וגם כשהוא נזקק לדברים שאין בהם מצוה מצד עצמם, מכל מקום צריך לברר בעצמו שלא לאחוז בהם יותר מכפי הראוי לעבודת ה'.

ולכך נתייחדה לעניין זה מצוה בתורה **קדושים תהיו כי קדוש אני ה'** כמו שפירש הרמב"ן עניין מצוה זו לקדש עצמו במותר לו, ולא יהיה נבל ברשות התורה להימשך אחרי התאוות המותרות לו, אלא יהיה נקי ופרוש מן ההמון המלכלכים עצמם במותרות המכוערים, ורק באופן זה יזכה לבוא לדביקות בה'.

עיקר הקדושה שלא להימשך אחר הגוף

וממוצא הדברים נמצאנו למדים, כי תחילת הקדושה לקדש עצמו בדברים המותרים לו, וכמו שהתבאר בדברי הרמב"ן שזהו המכוון במצות 'קדושים תהיו' שיקדש עצמו גם במותר לו, כי עיקר הקדושה היא בשעה שמתקרב לעסוק

בדברי גשמיות, ולהשגיח לא להימשך אחר החומריות ויהיו כל מעשיו לשם שמים, ולהגביר הרוח על החומר שיתבטלו כל צרכי הגוף אל הנשמה. וכן נרמז בדברי חכמים וחיזותם (פסחים קא.) אין קידוש אלא במקום סעודה, לקדש עצמו ולא להתגשם בסעודה הגשמית, וכמו שהזהיר **המהרש"ל ע"ה** את תלמידו **השל"ה הקדוש** (של"ה שער האותיות אות ק' יט) בעת שנפרד ממנו קודם נישואיו, אמר לו רבי ברכני, תנה בידי צידה והוראה לדרכי. אמר לו המהרש"ל: קדש עצמך בשני עניינים אלו, בקדושת מאכל ובקדושת הזיווג, והוי זהיר במאד להרחיק אלף אמה ממה שנוגע לאיסור, והתקדש במאד בקדושתם, כי שאר מצוות התורה אינם עושים רושם גופני, אבל אלו שני הדברים, האכילה מקיים הגוף והזיווג מהווה הגוף, והרושם הזה עומד תמיד.

וכפי מה שמקדש האדם עצמו זוכה להתדבק בה', כי הקב"ה לרוב קדושתו אי אפשר להתקרב אליו מבלעדי הקדושה, ולפי שהוא חפץ לקרב אליו את בני ישראל, לכן ציוה את בני ישראל להתקדש בתוספת קדושה שיהיו ראויים להידבק בה', וזהו שנאמר (להלן כ כו) 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני', כפי ההתנהגות בקדושה כך זוכים להיות 'לי לקב"ה.

ולא תעלה במעלות על מזבחי

ודבר זה צריך שיקול הדעת וזהירות מרובה, לא להתעלות בבת אחת למעלה ממדרגתו, כמו שנרמז בפסוק (שמות כ כג) 'ולא תעלה במעלות על מזבחי', כדי שלא יבוא לידי נפילה ובזיון כמו שמשיים הפסוק 'אשר לא תגלה ערותך עליו'. אבל לאידך גיסא צריך גם להשגיח שלא תהיה עבודתו נעשית קרעים קרעים מתוך רפיון, כי עבודה שהיא לעתים ולפרקים אינה רצויה במרום, אלא אדרבה להתמיד בכל עת ובכל מצב בעבודה השייכת לו לפי מדרגתו באותו הזמן, ויהיה מוסיף והולך עקב בצד אגודל, מעט מעט מדרגה אחר מדרגה, וכבר אמרו חז"ל (עדויות פ"ח מ"ו) קדושה ראשונה

כמו החמה שהיא עצמה מאירה בשלימות.

ראש בי"ד אומר 'מקודש' והעם עונים וכופלים דבריו כפי דרגתם

ובזה יתבאר לשון המשנה (ר"ה כד.) ראש בית דין אומר מקודש וכל העם עונים אחריו מקודש מקודש, ראש בית דין אומר פעם אחת מקודש ואילו כל העם אומרים פעמיים מקודש, ופירש בקדושת לוי (קרח ד"ה בקר) כי פשוטי העם צריכים להתקדש בשתי מיני עבודות, לסור תחילה מן הרע ואזי לאחוז בדרך הטוב, אבל ראש בית דין שכבר תיקן עצמו מכל מיני רעות, הרי הוא מוכן לעבוד את ה' בלי שום הפסק בעבודה תמה ונקיה שכולה טוב.

הרצוי הוא כי מעצמנו נשוב לעבוד את ה'

כיון שמובטחים אנו לבוא אל הקדושה [ראה במדור מילתא דפליאה], יש לנו להתבונן שסוף כל סוף ישיב אותנו הקב"ה לעובדו בלבב שלם, ואם לא נשוב אליו מרצון לא יניח אותנו כפי שאנו, כמו שאמר הנביא (יחזקאל כ לג) 'חי אני נאם ה' אלקים אם לא ביד חזקה ובורוע נטויה ובחמה שפוכה אמלוך עליכם', אם כן אדרבה מן הראוי להתעורר מעצמנו לשוב לעבודת ה' ולא להמתין עד שמן השמים יכפו אותנו לשוב למוטב.

וכבר הבטיח אותנו הקב"ה 'ושבת עד ה' אלקיך ושמעת בקולו' (דברים ד ל), וכך יתקיים בנו ששוב אליו לעובדו בלבב שלם, ולפיכך יש לנו להזדרז להתקדש כבר עתה, ולהתחיל להתקדש תיכף ומיד ממקום שאנו מצויים בו, וכשנזכה לבוא לאיזה מדרגה של קדושה נחזיקנה במסמרות לבל תימוט, בבחינת כזה ראה וקדש, ומן השמים יזכו את מי שיתאמץ להוסיף קדושה על קדושתו, והמקדש עצמו מלמטה מקדשים אותו מלמעלה.

קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבוא, כלומר שיקדש עצמו במדרגה הראשונה שהוא עומד עכשיו, ועוד יוסיף לעתיד קדושה על גבי קדושה להוסיף מעלה על מעלתו.

קדושים תהיו - לפי דרגתו ומעלתו של כל יחיד

והרבה מיני מדרגות בזיכוך החומר להיות מוכן להתקרב לפני ה' יתברך, כי יש מי שזוכה לזכך את חומריות גופו שלא יפריעו הארת הנשמה בקרב, ויש מדרגה רמה וגבוהה מזו שזוכה להפך את החומר עצמו שיאיר גם הוא באור רוחני, שהתורה הקדושה מזככת את האדם ומסייעת בידו להפוך החומר לרוח, שכן התורה נמשלה לאש 'אלא כה דברי כאש נאם ה' (ירמיה כג כט), ואף תלמידי חכמים עצמם כל גופם אש (חגיגה כז.), כי טבע האש שכל דבר שהיא שולטת בו נהפך אף הוא להיות אש, והיגיעים בתורה ודבקים בה נעשים בעצמם תורה.

וכמו שפירש בכלי יקר (שמות ג ה) ההבדל בין מדרגת משה רבנו למדרגת יהושע תלמידו, כי אצל משה נאמר 'של נעליך מעל רגליך', והוא רמז להסיר מעליו את מעטה הגשמיות המכונה 'נעל', ונאמר כאן 'נעליך' לשון רבים, אבל אצל יהושע נאמר 'של נעלך' לשון יחיד, כי יהושע אף שהסיר את מסוה הגשמיות שלא יסתיר בעד הנשמה, מכל מקום הגוף עצמו לא שב להאיר כמו הנשמה. אכן משה רבינו נאמר בו 'של נעליך' לשון רבים כי זכה להפוך גם את הגוף לבחינת הנשמה, והאירו שניהם יחדיו הגוף עם הנשמה, וזהו שאמרו חז"ל (בי"ב עה.) 'פני משה כפני חמה ופני יהושע כפני לבנה', כי יהושע היה דומה ללבנה שמצד עצמה היא חשוכה אלא שהארת החמה מאירה בה, אבל משה רבינו זכה להיות כולו מאיר ורוחני

יגא לאור ע"י מנחם אור לוישינסקי
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או לנשט ללא אישור
מפורש בכתב ממנחם אור לוישינסקי
פנינוב ונימוח: שוקי קנר

פרשת קדושים

תשובתם של תושבי באר

כאילו לא נאמרו כלל. תוכחות המוסר נפלו על אוזניים אטומות ולב ערל, ומאמציו שבו ריקם כלעומת שבאו.

ההשפעה ההרסנית של אנשי הרשע בעיר באר הייתה מוחלטת, בבחינת אוי לרשע ואוי לשכנו, ואם בתחילה עוד היו בה מעט אנשים יראים ושלמים, הרי שעם הזמן גברה ידם של הריקים והפוחזים להסית ולהדיח אף את שכניהם הטובים, ואף הם סרו מהדרך הישרה. אם מראש היה סבור רבי זושא שיעלה בידו לעצור את הסחף, אם בצמצום מעגלי החוטאים ואם בריסון החוטאים ממעשיהם הרעים, הרי שלאחר זמן רב בו רבי זושא עמל ויגע לריק הגיע רבי זושא למסקנה כי אין לו מה לעשות שם יותר, ומאחר שהיא בבחינת 'עיר הנדחת' מוטב יהיה לו אם לא יבקר שם עוד כלל.

ועדיין לא הייתה חסרה 'פרנסה' לרבי זושא. אם אכן אין הוא יותר בתחומיה של העיר 'באר', הרי שיש לו עוד ערים ועיירות שהתושבים בהם חפצים לשמוע ולקבל דברי מוסר, שרצונם לשפר את דרכם ולחזור בתשובה שלימה, והם היו שולחים ומבקשים מרבי זושא שיופיע אצלם בהדר זיוו ובאמרותיו הנעימות יפיח בהם רוח חיים של תורה ויראת שמים.

היה זה בדרכו לאחת העיירות שם ביקש לשבות שבתו, רבי זושא היה כבר לאחר כמה ימים בהם כמעט ולא ראה שינה בעיניו לרוב עבודת הקודש בתורתו ובמעשי הטובים, וסבור היה כי במהלך הנסיעה יוכל לנמנם מעט, ועל כן ביקש איפוא מהעגלון שיכין לו כעין כסא מרופד שעליו יוכל לנוח מעט ולצבור כוחות

החלטתו של הרה"ק רבי זושא מאניפולי שלא לבוא עוד בתחומי העיר באר, לא באה לו אלא לאחר עמל ויגיעה רבה אותם השקיע בתושבי העיר והעלה חרס בידו.

ראה רבי זושא כי אנשי העיר מקשיחים את עורפם ומסרבים לקבל מוסר ותוכחה, והחליט שכשם שמצוה לומר דבר הנשמע כך מצוה שלא לומר דבר שאינו נשמע, ואם מצוה בידו שלא לומר להם ולא כלום, לשם מה עליו להגיע לעירם, והלוא מקום חוטאים הוא שאפילו האוויר שבו יכול לפגוע ולהזיק.

זה שנים רבות ששמה של העיר באר יצא למרחוק, בהקשרים שאינם חיוביים כלל. עיר זו, שהייתה ההיפך הגמור ממקום תורה ומצוות, התקצצו אליה אנשים ריקים ופוחזים, קלי דעת ופורקי עול, ויעשו שם ככל העולה על רוחם. ההפקרות חגגה בשער בת רבים, וחומת היהדות כמעט שקועקעה עד היסוד. איש הישר בעיניו יעשה, אין דין ואין דיין, בלי חוקי התורה ובלי מוסר ה'.

לאזניו של הרבי רבי זושא מאניפולי הגיעה השמועה אודות עיר זו ואנשיה הרעים והחטאים, והוא ביקש להחזירם למוטב. פעמים הרבה ביקר רבי זושא בעיר באר, דרש בה דרשות נלהבות וחוצבי להבות אש וניסה לעורר את השומעים בדברי מוסר ולהביאם לידי תשובה שלמה. אלא שכל מאמציו עלו בתוהו. כל דבריו שיצאו מהלב לא הצליחו להכנס אל לב השומעים,

איפוא כי עליו להשתמש בשפה חריפה במיוחד כמוה לא היה רגיל לדבר. כך חשב שיוכל להיות בטוח שהעגלון לא ינסה להמרות את פיו.

פתח הרבי רבי זושא ואמר לעגלון: הלוא תדע כי זושא שומר פיו ולשונו, והוא אינו מקלל יהודים, חלילה. הלוא קללה היא דבר איום ונורא, ואין לנו רשות להשתמש בהם. ועם זאת תדע לך, שאוי לך ולנפשך אם תהיך להכנס לעיר באר, תהא הסיבה אשר תהא. קללה קשה מרחפת על העיר וכל באיה לא ישובון, אל תסתכן בקללה ואל תכנס אל העיר. פיק ברכיים אחז בעגלון והוא מיהר להבטיח בהן צדק כי לא יעז להכנס אל תחומי העיר באר, ואף לא להתקרב אליה. כעת, משראה את פחדו של העגלון מהקללה הקשה, יכול היה לתת תנומה לעיניו העייפות.

עברו כמה דקות מאז שרבי זושא נרדם, והנה על אם הדרך הגיעה ובאה עגלה אחרת. העגלון הציץ בתוך העגלה החולפת והנה הוא רואה להפתעתו את הרה"ק רבי משה מפשוורסק זיע"א, מי שנודע לימים בספרו הקדוש 'אור פני משה', המאותת לו לעצור. העגלון שהכיר היטב את רבי משה, עצר תיכף ומיד את העגלה וירד אל עבר העגלה של רבי משה כדי לשמוע את אשר בפיו.

פתח רבי משה ושאל את העגלון: את מי הנך מסיע בעגלתך ולהיכן פניך מיעדות? ומשהשיב העגלון כי הוא מסיע את רבי זושא מאניפולי אל אותה עיירה בה עליו לשהות בשבת, המשיך רבי משה ושאל: האם תעברו בעיר באר? נחרד העגלון ואמר בנחרצות: חס וחלילה! באזהרה גדולה הזהירני רבי זושא לכל אעז להתקרב אל תחומי העיר באר, ובוודאי שלא להכנס אליה. הוא אף הודיעני על קללה נמרצת שתחול עלי, אם חלילה אכנס אל העיר.

חדשים ורעננים לקראת השבת הבאה עליו לטובה.

משהחלו בנסיעה נזכר רבי זושא כי דרכם אל העיירה עוברת סמוך לעיר באר, ולא זו אף זו, אלא שהנסיעה לעיירה קצרה יותר אם עושים את הנסיעה דרך הכביש המרכזי החוצה את העיר באר. חשש איפוא שמא העגלון יבקש להכנס אל העיר באר, בעוד שהוא קיבל על עצמו מימים ימימה שלא להכנס לעיר זו, אפילו לשעה קלה בלבד, והודיע לעגלון בשפה שאינה משתמעת לשתי פנים כי הוא מתנה עימו כתנאי בני גד ובני ראובן שלא יהיך להכנס אל העיר באר, אפילו לצורך קפנדריה וקיצור הדרך.

העגלון שהיה יהודי פשוט ולא הכיר באותיות הקטנות, לא ידע מה הוא תנאי בני גד ובני ראובן, אך זאת הבין היטב, כי בנפשו הדבר שלא יהיך להכנס אל העיר באר, והוא אכן נענע בראשו ואמר כי תנוח דעתו של הרבי, הוא יסע סחור סחור ואל העיר באר לא יקרב.

ניסה רבי זושא להירדם אולם הדאגה שמא העגלון יחליט ברגע האחרון לקצר את הדרך, הטרידה את מנוחתו ומנעה ממנו את השינה. הוא חזר והזהיר את העגלון בשנית, לבל יהיך להיכנס לעיר באר או להתקרב אל תחומה, כשהפעם הוא מוסיף ומסביר לו במילים פשוטות, שיידע שהעיר באר טמאה, ואף אווירה מטמא, ומשכך אין רצונו להיות בעיר זו, ואפילו לא סמוך ונראה אליה, ובשל כך חוזר ומזהירו שלא ייכנס לתחומי העיר.

חלף זמן נוסף, ורבי זושא חשש שמא בכל זאת לא יעמוד העגלון בפני הפיתוי של קיצור הדרך. הלוא בראותו את רבי זושא ישן שנת ישרים, יכול הוא לקבל החלטה של רגע להכנס לעיר במחשבה כי רבי זושא הישן שינה עמוקה ולא בלאו הכי לא יבחין ולא ידע מזה. החליט

להכנס אל העיר, בפקודתו הנחרצת של רבי משה מפשוורסק שגזר עלי לעשות כן, ואף הודיעני כי טובה היא לי ואף טובה היא לאנשי העיר.

נאנח רבי זושא ואמר: את הנעשה אין להשיב! אם אנו כבר מצויים כאן, נמצא לעצמנו פינה קטנה בה נוכל ללון ולנוח מעט לפני שנמשיך בנסיעה. בחשאי נכנס רבי זושא אל תוך הפונדק של העיר, אלא שכמו להכעיס לא היו שם חדרים פנויים. המקום היחיד בו היה רבי זושא יכול לנוח מעט, היה מעל התנור הגדול שעמד במרכז חדר האוכל של הפונדק. באותה שעה היה חדר האוכל כמעט ריק, ומחוסר ברירה קיבל רבי זושא את ההצעה. הוא עלה על גבי התנור, בידיו ספרי גמרא ומוסר, והחל להגות בתורה במתיקות.

עם תחילת שעות הערב החל חדר האוכל להתמלא בבני העיר שביקשו לשרוף את זמנם באכילה ושתייה תוך כדי שהם משחקים בקוביא, שרים שירי הוללות, ומדברים דברי הבאי וקלות ראש. מחזה זה צרם עד מאוד לרבי זושא, אך בידועו את קושי ערפם של בני העיר, לא אמר להם ולא כלום. אלא שככל שחלפו השעות הרגיש רבי זושא כי הוא אינו מסוגל להתאפק, עד שלפתע פתאום נשמע קול בכי ויללה ממרומי התנור.

הצווחה הפתאומית משכה את תשומת ליבם של הנוכחים שהופתעו לגלות מעל התנור את רבי זושא ממרר בככי עז ומתוודה על חטאיו: אוי ואבוי לך זושא על כל מעשיך הרעים! כיצד לא כיסתה בושה את פניך כאשר ביום זה ובשעה פלונית עשית כך וכך?! וכי שכחת, זושא, כי יש דין ויש דין אשר יביא במשפט על כל נעלם!?

שמע רבי משה את דברי העגלון, ונענה לעומתו לאמור: עתה שמע את אשר אני דובר אליך: גוזר אני עליך כי תכנס אל העיר באר, ודרך שם הוא שתעשה את דרכך אל העיירה! אל תשית לבך לכל האזהרות של רבי זושא, כי למחיה שלח אותך ה'! העגלון המופתע מדברי רבי משה, גם שמע את הסברו לציווי זה: דע לך כי רבי זושא אינו רוצה להתעסק עם חוטאי העיר, אום האמת היא שרבי זושא חייב להיות בתוך העיר, שכן הוא היחיד שמסוגל להחזיר אותם בתשובה.

בפחד גדול שמע העגלון את דברי רבי משה. הוא אף העז ושאל את רבי משה: כיצד זה אכניס ראשי בין הרים גבוהים אלו, במחלוקת בינך לבין רבי זושא. מה גם שהזהירני באזהרת קללה חמורה. רבי משה לא נרתע ואמר לעגלון בחביבות רבה: עלי קללתך בני! ודע לך כי אם אכן תעשה כדבריי, מה טוב חלקך וחבלך וגדול יהיה שכרך בזה ובבא.

חסר אונים היה העגלון מול פקודתו הנחרצת של רבי משה, הוא אחז במושכות כמי שכפאו שד, וכיוון את העגלה והסוסים אל עבר העיר באר. אלא שאם חשב העגלון שרבי זושא אכן יישן במשך כל הדרך וכך יוכל לקיים את דברי רבי משה בניחותא, הרי שתיכף ומיד נודע לו כי טעה. עודם עומדים בשער העיר באר, ורבי זושא הקיץ משנתו. למראה בתיה של באר, אותה הכיר היטב, פתח רבי זושא והחל לחרף את עצמו: "רשע, זושא! כיצד הכנסת את עצמך למקום טומאה?! הרי ידעת כי אוירה של עיר זו מטמא, ומה הבאת את עצמך אליה!?"

חידודין חידודין נעשה בשרו של העגלון בשומעו את דברי רבי זושא הנוראים, והוא מיהר להתנצל ולומר: יידע רבינו כי ביקשתי לקיים את דבריכם, אך מה אעשה שאנוס הייתי

לראות האמנם צלחה תכניתו. ובראותו את כל אשר נעשה, פנה לרבי זושא ואמר לו כי שעת רחמים ורצון היא זו ולכן טוב יעשה אם ישתהה בעיר עוד ימים אחדים וכך יוכל להאיר את עיני בני העיר במאור שבתורה הקדושה ולהדריכם בנתיב התשובה. כך אכן היה, רבי זושא נשאר בעיר ועשה שם נפשות רבות של בעלי תשובה שחזרו אל ה' בכל ליבם ובכל נפשם.

הרה"ק האמרי יוסף מספינקא זיע"א מביא את דברי הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א בספרו 'נועם אלימלך' (פרשת אמור): "דרך הצדיק להוכיח עצמו תמיד בכל עת, ואומר בפני בני אדם תמיד שהוא מקולקל במעשיו, והוא פורט לפניהם חטאים שעושים אותם שאר בני אדם ותולה הצדיק הזה בעצמו אותם חטאים כאלו עשאים הוא, ועל ידי זה הוא מכניס בלבם יראה גדולה והם שבים מעוונותיהם".

והוא מביא כי היה נאה דורש ונאה מקיים: "וכן היה דרכו בקודש כאשר שמעתי אשר בעת היותו בק"ק ניקלשפורג דרש ברבים ואמר: אלימלך אלימלך, זכור נא מה עשית ביום פלוני במקום פלוני עבירה פלונית, וכן היה חושב והולך כל החטאים שעשו כל הקהל אשר באו לשמוע דרשתו ותלה אותם החטאים בעצמו, ובזה היה מעורר לב השומעים לתשובה שלימה".

ומתוך כך היה האמרי יוסף מבאר את הפסוק בפרשת השבוע (ויקרא יט ז): **'הוֹכַח תּוֹכִיחַ אֶת עַמִּיתְךָ וְלֹא תִשָּׂא עֵלְיוֹ חֲטָא'**, שדרך התוכחה הנאותה היא שהמוכיח יוכיח את עצמו בכל אותם החטאים כאילו הוא עצמו עשה אותם, ועל ידי זה הוא יוכיח את עמיתו, שיתעורר על ידי זה לשוב בתשובה ולתקן חטאיו, באופן שלא ישא עליו חטא ולא יתבייש כלל.

תדהמה עמוקה הייתה בחדר האוכל. קוביות המשחק נשארו על השולחן, איש לא המשיך לשתות ולאכול, גלי הצחוק נרגעו, ורק קולו של רבי זושא המשיך להשמע, והנה הוא ממשיך ומפרט את החטאים העוונות והפשעים אשר כביכול הוא עשה, אלא שלמרבה הפלא, הבחינו השומעים כי למעשה רבי זושא מונה את עוונותיהם שלהם כאילו הוא זה שעשה אותם, והוא אומר זאת עם כל הפרטים המדויקים, מתי ואיך הם נעשו, תוך כדי שהוא ממשיך לבכות בקול רם.

חלפו רגעי ההלם הראשונים ואל קול בכייתו של רבי זושא הצטרפו קולות בכי של אנשים נוספים שהיו בפונדק ודברי רבי זושא על עצמם עוררו אותם לתשובה, בידועם שלמעשה הוא אומר את עוונותיהם שלהם. מרגע לרגע הצטרפו עוד ועוד אנשים אל הבכיות, והם שעד לפני דקות ספורות עסקו בהוללות ובליצנות, שחקו במשחקי הקלפים והתנהגו בקלות דעת, נתנו את קולם בבכי תמרורים.

חרף השעה המאוחרת עשתה לה השמועה כנפיים ואנשי העיר נודע להם על המחזה הפלאי המתרחש בפונדק. והנה כל אדם שביקש להציץ בנעשה שם שמע לפתע את רבי זושא מכריז בקול את העבירות שעשה, כאילו הוא עצמו עשה אותם, ובבכי עצום ובדמעות שליש חזר על עוונות אלו בתשובה שלמה. השומעים שמעו את הדברים יוצאים מפיו הקדוש של הרבי רבי זושא ורצון עז לחזור בתשובה ולהתנקות מחטאיהם פקד אותם. היו הללו שוכבים על רצפת הפונדק וביללות מרות מתוודים על חטאיהם המרובים, תוך הבטחות ברורות כי לא ישובו לכסלה עוד.

במשך כל שעות הלילה המשיך המעמד המרגש, עד שבשעות הבוקר המוקדמות הופיע בהדרת גאונו רבי משה מפשווארסק אשר בא

לזכות

עופר פנחס בן צילה שיחי' קרן בת רונית שתחי' טל
ארמוןד שיחי' בן איזה < רונית בת ינינה יעל > בנימין בן אסתר וכל יוצאי חלציהם שיחי'
להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת

לעילוי נשמת

צילה בת דורה ומאיר ע"ה

קרוב אליך הדבר מאד

מאיר ודורה שיחי'

מקום גנותו של הגאון רבי יוסף יוסקא - בעל 'יסוד יוסף' רבו של ה'קב הישר'

אוצר פניני החסידות

עולמות רוחניים מלאי אור וקדושה

גליון שבועי המלקט באומנות את עיקרי ויסודות אמרי תורתם של הצדיקים
והיראים זיע"א אשר מתורתם אנו דולים ובזכותם אנו חיים וקיימים
- מסודרים על פרשת השבוע ככתבם וכלשונם -

להצטרפות חייג עכשיו: 04-8628888 וְהגליון בדרך אליך